

**Wytyczne dotyczące oceny oddziaływania
na środowisko projektów dofinansowanych
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego
Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020**

Gdańsk, grudzień 2015 r.

Spis treści

1. Istota oceny oddziaływania na środowisko	4
2. Podstawy prawne ocen oddziaływania na środowisko	5
3. Wybrane definicje i pojęcia	7
4. Rodzaje ocen oddziaływania na środowisko	10
4.1. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko (SOOŚ)	10
4.1.1. Sytuacje, w których przeprowadza się SOOŚ.....	11
4.1.2. Przebieg SOOŚ	11
4.1.3. Odstąpienie od przeprowadzenia SOOŚ.....	13
4.2. Ocena oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć (OOŚ dla przedsięwzięć) ..	14
4.2.1. Sytuacje, w których przeprowadza się OOŚ dla przedsięwzięć	14
4.2.2. Przebieg procedury OOŚ dla przedsięwzięć zawsze znacząco oddziałujących na środowisko	16
4.2.3. Przebieg procedury OOŚ dla przedsięwzięć potencjalnie znacząco oddziałujących na środowisko	20
4.3. Ponowna ocena oddziaływania na środowisko przedsięwzięć.....	25
4.4. Ocena oddziaływania na obszar Natura 2000.....	25
4.4.1. Sytuacje, w których przeprowadza się ocenę oddziaływania na obszar Natura 2000	26
4.4.2. Przebieg procedury oceny oddziaływania na obszar Natura 2000.....	27
4.5. Zaświadczenie organu odpowiedzialnego za monitorowanie obszarów Natura 2000	28
4.5.1. Sytuacje, w których wymagane jest przedstawienie zaświadczenia	29
4.5.2. Zmiana zakresu przedsięwzięcia a nowe zaświadczenie	31
5. Rola decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach w procesie inwestycyjnym	31
5.1. Specyfika decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach	32
5.2. Zmiana decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach	33
5.3. „Decyzje następcze”	35
6. Dodatkowe aspekty środowiskowe w procedurach OOŚ wynikające z obowiązku spełnienia wytycznych Komisji Europejskiej	36

6.1. Zmiany klimatu i adaptacji do tych zmian w procedurach OOŚ.....	36
6.1.1. Podstawy prawne polityki klimatycznej	36
6.1.2. Zagadnienia zmian klimatu w procedurach OOŚ.....	37
6.2. Analiza wpływu planowanego przedsięwzięcia na cele środowiskowe ustalone w Ramowej Dyrektywie Wodnej	40
6.2.1. Podstawy prawne dla polityki gospodarowania zasobami wodnymi.....	40
6.2.2. Zagadnienia gospodarowania zasobami wodnymi w procedurach OOŚ dla przedsięwzięć	45
6.2.3. Zgłoszenie zamiaru prowadzenia działań i decyzja o warunkach prowadzenia działań z zakresu gospodarki wodnej do regionalnego dyrektora ochrony środowiska.....	47
6.3. Ochrona gatunkowa.....	49
7. Załączniki:	51

1. Istota oceny oddziaływania na środowisko

Ocena oddziaływania na środowisko jest podstawowym instrumentem prawnym, który pozwala na jak najwcześniejszym etapie przewidzieć skutki założeń planu, programu bądź inwestycji dla poszczególnych elementów środowiska, w tym dla zdrowia i komfortu życia ludzi.

Przeprowadzenie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko ma na celu **uzyskanie informacji o bezpośrednim i pośrednim wpływie przedsięwzięcia na środowisko, zdrowie i warunki życia ludzi, dobra materialne, zabytki oraz wzajemne oddziaływanie tych elementów**. Przedmiotem postępowania jest także analiza kwestii związanych z **możliwościami oraz sposobami zapobiegania i ograniczania negatywnego oddziaływania na środowisko oraz ustalenie wymaganego zakresu monitoringu**.

Charakterystycznym elementem OOŚ jest **uwzględnienie opinii społecznej** o danym przedsięwzięciu. Jest to istotne przede wszystkim dlatego, że przygotowanie inwestycji infrastrukturalnej jest procesem złożonym, interdyscyplinarnym i wymaga konsultacji nie tylko ze strony technicznej i prawnej. Przedsięwzięcie powstające wśród ludzi i środowiska naturalnego musi uwzględniać przede wszystkim ich potrzeby. Warto zauważyć, że w Unii Europejskiej, a więc również w Polsce, kładzie się ogromny nacisk na konieczność zapewnienia **aktywnego, rzeczywistego i nieskrępowanego udziału obywateli Unii w tworzeniu i realizacji polityki inwestycyjnej**. Obecny system prawny pozwala obywatelom nie tylko na kontrolowanie działań organów administracji w zakresie danej inwestycji, ale również na współdecydowanie o jej końcowym kształcie.

Z tego też względu niezmiernie ważne jest, aby analizy możliwych negatywnych oddziaływań dokonywać jeszcze na etapie koncepcji, planowania. Umożliwia to wówczas zastosowanie odpowiednich rozwiązań organizacyjnych czy technologicznych, które pozwolą na skuteczne zapobieganie lub zmniejszenie wystąpienia różnych uciążliwości. Odpowiednio przeprowadzona ocena oddziaływania pozwala także na dobranie odpowiednich działań kompensacyjnych, które przyczynią się do odwrócenia koniecznych do poniesienia zniszczeń w środowisku.

Ocena oddziaływania na środowisko jako narzędzie ochrony środowiska odgrywa bardzo dużą rolę wśród polityk Wspólnot Europejskich. Komisja Europejska przywiązuje ogromną wagę do prawidłowego przeprowadzania postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ), zwłaszcza dla projektów współfinansowanych z instrumentów polityki strukturalnej.

W kontekście okresu programowania 2014-2020 najważniejszym dokumentem jest Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. *ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006*. W art. 8 ww.

rozporządzenia określono, że: „Cele EFSI są osiągnięte w sposób zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz unijnym wspieraniem celu zachowania, ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE, z uwzględnieniem zasady „zanieczyszczający płaci”. Państwa członkowskie i Komisja zapewniają, aby wymogi ochrony środowiska, efektywnego gospodarowania zasobami, dostosowanie do zmian klimatu i łagodzenie jej skutków, różnorodność biologiczna, odporność na klęski żywiołowe oraz zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem były promowane podczas przygotowywania i wdrażania umów partnerstwa i programów”. Z tego też względu, potencjalni beneficjenci Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP 2014-2020) powinni zwrócić szczególną uwagę na prawidłowe wypełnienie wymogów związanych z oceną wpływu przedsięwzięć na środowisko. Jeżeli nie zostanie wykazane, że postępowanie w sprawie OOŚ zostało przeprowadzone zgodnie z prawem wspólnotowym, może to skutkować odrzuceniem projektu przez Instytucję Zarządzającą / Instytucję Pośredniczącą RPO WP 2014-2020 ze względu na niezgodność z polityką środowiskową Wspólnoty.

Niniejsze opracowanie dotyczy oceny oddziaływania na środowisko dla projektów przewidywanych do wsparcia w okresie programowania 2014-2020 środkami RPO WP i ma stanowić w tym zakresie poradnik dla wnioskodawców oraz beneficjentów RPO WP 2014 – 2020. Wytyczne uwzględniają obowiązujące przepisy prawa, aktualny stan przygotowania dokumentów programowych oraz właściwych wytycznych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju. Dokument będzie, w miarę potrzeb, sukcesywnie zmieniany i aktualizowany.

2. Podstawy prawne ocen oddziaływania na środowisko

Procedura ocen oddziaływania na środowisko jest regulowana na wielu poziomach, zarówno w sposób bezpośredni jak i pośredni. Na poziomie Unii Europejskiej są to:

- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz. Urz. UE.L.2012.26.1) – dalej: dyrektywa OOŚ;
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. UE. L.2001.197.30) – dalej: dyrektywa SOOŚ;
- dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. UE. L.1992.206.7) – dalej: dyrektywa siedliskowa;
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. UE. L.2010.20.7) – dalej: dyrektywa ptasia;
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. UE L.2000.327.1 ze zm.) – dalej: Ramowa Dyrektywa Wodna lub RDW;
- Biała Księga Adaptacja do zmian klimatu: europejskie ramy działania, Komunikat KE/147/2009;

- Strategia UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu, Komunikat KE/216/2013.

Na poziomie krajowym ocena oddziaływania na środowisko jest określona przede wszystkim w zapisach następujących ustaw i rozporządzeń wykonawczych:

- ustawa z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 ze zm.) – dalej: ustawa OOS;
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.) – dalej: ustawa POŚ;
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 627 ze zm.) – dalej: ustawa o ochronie przyrody;
- ustawa z 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 647 ze zm.) – dalej: ustawa o planowaniu;
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 145 ze zm.) – dalej: Prawo wodne;
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane* (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1409 ze zm.) – dalej: Prawo budowlane;
- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (t.j. Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568 ze zm.) – dalej: ustawa o zabytkach;
- ustawa z dnia 10 kwietnia 2003 r. *o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych* (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 677 ze zm.) – dalej: ustawa ZRID;
- rozporządzenie Rady Ministrów z 9 listopada 2010 r. *w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. z 2010 r. Nr 213 poz. 1397 ze zm.) – dalej: rozporządzenie OOS;
- Masterplan dla Obszaru Dorzecza Wisły (Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa, przyjęty przez Radę Ministrów 26 sierpnia 2014 r.) – dalej: Masterplan dla Wisły;
- Masterplan dla Obszaru Dorzecza Odry (Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa, przyjęty przez Radę Ministrów 26 sierpnia 2014 r.) – dalej: Masterplan dla Odry;
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (Warszawa, przyjęty przez Radę Ministrów 29 października 2013 r.) – dalej: SPA2020.

Przydatnym materiałem są także poradniki i wytyczne odnoszące się do problematyki poszczególnych zagadnień z obszaru procedur OOS, m.in.:

- *Interpretacja definicji niektórych kategorii projektów zawartych w załącznikach I oraz II do Dyrektywy OOS*, Komisja Europejska, 2008;
- *Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 października 2015 r. w zakresie dokumentowania postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych* (Nr MIR/H/2014-2020/31(1)/10/2015);

- *Poradnik dotyczący włączania problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej do oceny oddziaływania na środowisko*, Komisja Europejska, 2013 (polskie tłumaczenie – Ministerstwo Środowiska);
- *Poradnik adaptacji dla miast – wytyczne do przygotowania Miejskiego Planu Adaptacji do zmian klimatu*, Ministerstwo Środowiska, 2015;
- *Zmiany w postępowaniach administracyjnych w sprawach ocen oddziaływania na środowisko*, Izabela Grudzińska, Joanna Zarzecka, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa, 2011;
- *Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko – przewodnik po rozporządzeniu Rady Ministrów*, Tomasz Wilżak, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa, 2011;
- *Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko – przewodnik po rozporządzeniu Rady Ministrów. Suplement*, Tomasz Wilżak, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa, 2014;
- *Zagadnienia proceduralne w ocenach oddziaływania na środowisko*, praca zbiorowa pod redakcją Tomasza Wilżaka, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa, 2013;
- *Podręcznik wdrażania projektu – Wytyczne do realizacji obiektów małej retencji w Nadleśnictwach „Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych”*, Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych i Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych, Warszawa, 2009.

3. Wybrane definicje i pojęcia

Poniższy rozdział zawiera wybrane definicje i pojęcia związane z procedurami ocen oddziaływania na środowisko. Przy doborze pojęć skupiono się na tych zagadnieniach, z których interpretacją beneficjenci mieli zauważalne problemy w okresie programowania 2007 – 2013. Pozostałe pojęcia związane typowo z prowadzeniem postępowań administracyjnych omówiono przy okazji prezentowania poszczególnych rodzajów procedur OOS.

- **środowisko** (art. 3 ust. 1 pkt 15 ustawy OOS i art. 3 pkt 39 ustawy POŚ) – przez środowisko należy rozumieć ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchnię ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne oddziaływania pomiędzy tymi elementami.
- **przedsięwzięcie** (art. 3 ust. 1 pkt 13 ustawy OOS) – przez przedsięwzięcie rozumieć należy zamierzenie budowlane lub inną ingerencję w środowisko polegającą na przekształceniu lub zmianie sposobu wykorzystania terenu, w tym również na wydobywaniu kopaliny. Jedną z najbardziej problemowych sytuacji w klasyfikowaniu planowanego zamierzenia do definicji przedsięwzięcia okazują się prace remontowe czy odtworzeniowe na istniejącym już obiekcie. Prace tego typu nie stanowią co do zasady przedsięwzięcia, gdyż nie powodują przekształceń

ani zmiany sposobu wykorzystania terenu. Należy jednak pamiętać, że zakres i charakter zaplanowanych prac muszą w każdym przypadku zostać przeanalizowane indywidualnie dla sprawy.

- **organizacja ekologiczna** (art. 3 ust. 1 pkt 10 ustawy OOŚ) – jest to organizacja społeczna, której statutowym celem jest ochrona środowiska. Ustawa OOŚ, wprowadzając do ustawy pojęcie organizacji ekologicznej, nadała nowe uprawnienia dotyczące uczestniczenia w postępowaniu z udziałem społeczeństwa. Organizacje, których statutowym celem jest ochrona środowiska mogą bowiem brać czynny udział na każdym etapie postępowania działając **na prawach strony**, w tym mają prawo wnieść odwołanie od wydanego w sprawie rozstrzygnięcia.
- **podanie informacji do publicznej wiadomości** (art. 3 ust. 1 pkt 11 ustawy OOŚ) – ustawa OOŚ bardzo precyzyjnie wskazuje co należy rozumieć przez podanie informacji do publicznej wiadomości, wymieniając 4 sposoby udostępnienia informacji (w tym 3 obowiązkowe i 1 warunkowy). Sposobami obowiązkowymi są:
 - udostępnienie informacji na stronie Biuletynu Informacji Publicznej organu właściwego w sprawie;
 - ogłoszenie informacji, w sposób zwyczajowo przyjęty w siedzibie organu właściwego w sprawie (zwykle poprzez umieszczenie informacji na urzędowej tablicy ogłoszeń);
 - ogłoszenie informacji poprzez obwieszczenie w sposób zwyczajowo przyjęty w miejscu planowanego przedsięwzięcia (np. na tablicy ogłoszeń w miejscowości, gdzie ma być realizowane przedsięwzięcie, na przystanku), a w przypadku projektu dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa - w prasie o odpowiednim do rodzaju dokumentu zasięgu (gazecie o zasięgu ogólnopolskim, regionalnym, lokalnym).

Warunkowym sposobem podania informacji do publicznej wiadomości jest natomiast ogłoszenie informacji w prasie lub w sposób zwyczajowo przyjęty w miejscowości /miejscowościach właściwych ze względu na przedmiot postępowania. Taki sposób poinformowania ma zastosowanie w sytuacji, kiedy siedziba organu właściwego w sprawie mieści się na terenie innej gminy niż gmina właściwa miejscowo ze względu na przedmiot postępowania.

Należy zwrócić uwagę, że aby podanie konkretnej informacji do publicznej wiadomości mogło zostać uznane za wykonane prawidłowo, konieczne jest udostępnienie jej na każdy z 3 obowiązkowych sposobów, a w przypadku prowadzenia sprawy przez organ inny niż mający swoją siedzibę w miejscu realizowanego przedsięwzięcia, również w sposób opisany jako warunkowy.

Na uwagę zasługuje również zapis, że w przypadku podania informacji do publicznej wiadomości w miejscu realizacji przedsięwzięcia zawsze jest to dokonywane w drodze obwieszczenia, niezależnie od tego, jaka jest liczba stron postępowania.

Rodzaje informacji, które są podawane do publicznej wiadomości nie są wymienione w określonym miejscu w ustawie OOŚ. Obowiązek ten jest opisany w przepisach dotyczących

konkretnych czynności w toku postępowania. Najważniejszymi momentami w procedurze, kiedy należy podać stosowne informacje do publicznej wiadomości są m.in.:

- przystąpienie do przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć (w tym ponownej OOS);
 - przystąpienie do przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOS) bądź odstąpienie od przeprowadzenia takiej oceny;
 - wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (zarówno tej dla przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco jak i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko);
 - przyjęcie dokumentu strategicznego;
 - przed wydaniem lub zmianą innych decyzji wymagających zapewnienia udziału społeczeństwa.
-
- **publicznie dostępny wykaz danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku** (art. 21-23 ustawy OOS) – to ogólnodostępna baza gromadząca dane o dokumentach zawierających informacje o środowisku (jego poszczególnych elementach, ich stanie, zagrożeniach) oraz o ochronie środowiska. Publicznie dostępny wykaz danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku jest prowadzony w formie elektronicznej w postaci tzw. kart i stanowi część Biuletynu Informacji Publicznej właściwego organu ochrony środowiska. Rodzaje dokumentów, o których dane zamieszcza się w wykazie, wskazuje art. 21 ust. 2 ustawy OOS oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 września 2010 r.¹ Do prowadzenia publicznie dostępnego wykazu danych zobowiązane są organy ochrony środowiska prowadzące sprawy, o których mowa w art. 21 ust. 2 ustawy OOS. Informacje wprowadzane na temat dokumentów o środowisku powinny być zamieszczane w bazie niezwłocznie po ich wytworzeniu.
 - **remont, przebudowa, budowa, rozbudowa, odbudowa** – wszelkie pojęcia dotyczące rodzajów prac budowlanych należy rozumieć zgodnie z ich definicjami przyjętymi w Prawie budowlanym.
 - **zezwolenie na realizację inwestycji** – zbiór niezbędnych dokumentów (decyzji/zezwoleń) koniecznych do uzyskania na potrzeby procesu inwestycyjnego, umożliwiające faktyczne, zgodne z prawem zrealizowanie prac. Pojęcie zezwolenia na realizację inwestycji należy rozumieć szeroko, gdyż jako zbiór dokumentów obejmuje ono wiele rodzajów zezwoleń (np. decyzje w rozumieniu KPA, uzgodnienia, zgłoszenia), które dotyczą różnych zagadnień (np. lokalizacji inwestycji, jej wpływu na środowisko, w tym na zabytki, wykonania prac inwestycyjnych) ocenianych przez właściwe do tego organy. Zgodnie z polskimi przepisami ostatnim ze zbioru takich dokumentów jest zwykle decyzja budowlana (np. w formie pozwolenia na budowę), choć nie jest to regułą.

¹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 września 2010 r. w sprawie wzoru oraz zawartości i układu publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie (Dz. u. z 2010 r. Nr 186 poz. 1249)

4. Rodzaje ocen oddziaływania na środowisko

Podstawowym aktem prawnym regulującym w Polsce procedury ocen oddziaływania na środowisko jest ustawa OOŚ. Zgodnie z jej zapisami, wyróżnia się pięć rodzajów procedur, w ramach których analizuje się oddziaływanie planowanych działań na środowisko. Są to:

- 1) strategiczna ocena oddziaływania na środowisko (SOOŚ),
- 2) ocena oddziaływania na środowisko przedsięwzięć (OOŚ),
- 3) ponowna ocena oddziaływania na środowisko przedsięwzięć (ponowna OOŚ),
- 4) ocena oddziaływania na obszary Natura 2000,
- 5) transgraniczna ocena oddziaływania na środowisko.

W związku z tym, że przedmiotem dofinansowania ze środków RPO WP 2014-2020 są konkretne projekty wnioskodawców, największe znaczenie w niniejszych Wytycznych ma omówienie elementów i zagadnień dotyczących procedur: oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć, oceny oddziaływania na obszary Natura 2000 i ponownej oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć. Procedura SOOŚ zostanie omówiona przez pryzmat planów / programów/ strategii, których opracowanie pozwala uwiarygodnić posiadanie przez wnioskodawcę koncepcji podejmowania długofalowych działań związanych z rozwiązywaniem określonych problemów (np. z zakresu gospodarowania energią, zasobami wodnymi, ukierunkowania ruchu turystycznego). Z racji tego, że w ramach RPO WP 2014-2020 nie przewiduje się finansowania przedsięwzięć na skalę i o charakterze mogącym powodować zaistnienie negatywnych oddziaływań o zakresie transgranicznym, których wnioskodawca byłby wytwórcą, tego rodzaju ocenę oddziaływania na środowisko pominięto w Wytycznych.

4.1. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko (SOOŚ)

Pojęcie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zostało zdefiniowane w art. 3 ust. 1 pkt 14 ustawy OOŚ. SOOŚ to postępowanie mające na celu ocenić oddziaływanie skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu na środowisko. Ocena prowadzona w trakcie postępowania obejmujące w szczególności: uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko, sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko, uzyskanie wymaganych ustawą opinii, zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu. Na poziomie europejskim SOOŚ jest regulowana dyrektywą SOOŚ, natomiast w Polsce – ustawą OOŚ oraz w mniejszym stopniu również innymi ustawami, np. ustawą o planowaniu.

4.1.1. Sytuacje, w których przeprowadza się SOOŚ

Przeprowadzenia SOOŚ wymagają projekty strategii, polityk, planów i programów, co jednoznacznie wskazuje, że ocena musi zostać przeprowadzona w trakcie opracowywania takiego dokumentu, jeszcze przed jego ostatecznym zatwierdzeniem.

Obowiązkowi SOOŚ podlegają, zgodnie z art. 46 i 47 ustawy OOŚ:

- projekty koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju regionalnego (art. 46 ust. 1);
- projekty polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (art. 46 ust.2);
- projekty polityk, strategii, planów lub programów innych niż wymienione powyżej, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000, jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony (art. 46 ust. 3);
- projekty dokumentów, innych niż wszystkie wymienione powyżej, jeżeli w uzgodnieniu z właściwym organem, o którym mowa w art. 57 ustawy OOŚ (RDOŚ / GDOŚ / Dyrektor UM²), organ opracowujący projekt dokumentu stwierdzi, że wyznacza on ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub że realizacja postanowień tego dokumentu może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko (art. 47).

Obowiązek przeprowadzenia SOOŚ dotyczy również sytuacji, kiedy przyjęte już wcześniej strategie, plany, programy są z jakichś powodów zmieniane.

4.1.2. Przebieg SOOŚ

Podstawowym dokumentem, na podstawie którego bada się i ocenia możliwe do wystąpienia w przyszłości oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu dokumentu strategicznego jest prognoza oceny oddziaływania na środowisko (prognoza OOŚ). Zakres prognozy OOŚ musi być

² Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska / Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska / Dyrektor właściwego Urzędu Morskiego

zgodny z art. 51 ust. 1 oraz art. 52 ust. 1 i 2 ustawy OOŚ, a także uzgodniony pod kątem szczegółowości zawartych w niej danych z odpowiednim organem ochrony środowiska (RDOŚ /GDOŚ), inspekcji sanitarnej (PWIS/PPIS/ GPIS), a w razie konieczności również z Dyrektorem właściwego Urzędu Morskiego. Uzgodnienie szczegółowości opisu poszczególnych zagadnień w prognozie dokonywane jest przed jej sporządzeniem. Bardzo ważnym elementem prognozy OOŚ jest jej streszczenie. **Streszczenie ustaleń prognozy OOŚ powinno prostym, nietechnicznym językiem przedstawiać informacje zawarte w poszczególnych jej rozdziałach**, przy czym należy pamiętać, aby **streszczenie odnosiło się do wszystkich rozdziałów prognozy OOŚ**. Prawdłowo sporządzone streszczenie prognozy OOŚ ma bowiem kluczowe znaczenie podczas udziału społeczeństwa, gdyż to ten element prognozy służy zazwyczaj społeczeństwu do zapoznania się z możliwym wpływem ustaleń projektu dokumentu strategicznego na środowisko.

Po przygotowaniu projektu planu/ programu / strategii oraz prognozy OOŚ organ odpowiedzialny za opracowanie planu/ programu / strategii wnioskuję do właściwych organów (wymienionych powyżej) o wydanie opinii nt. tego dokumentu. Opiniowaniu poddaje się projekt przygotowanego planu / programu / strategii wraz z prognozą OOŚ. Ponadto przygotowana wersja projektu planu / programu / strategii wraz z prognozą OOŚ musi zostać obowiązkowo poddana udziałowi społeczeństwa na zasadach określonych w art. 29-32 i art.39 ustawy OOŚ.

Przy przeprowadzaniu SOOŚ należy również mieć na uwadze, że przygotowany projektu planu / programu / strategii oraz prognoza OOŚ, mogą w wyniku uzyskanych opinii oraz uwag i wniosków zgłoszonych przez społeczeństwo podlegać modyfikacjom. Każda modyfikacja treści projektu planu / programu / strategii bądź prognozy OOŚ powinna zostać przeanalizowana pod kątem obowiązku powtórnego uzyskania opinii oraz ponownego zapewnienia udziału społecznego.

Do ostatecznej wersji projektu dokumentu (wersji po wprowadzeniu ostatnich modyfikacji, opiniowaniu i zapewnieniu udziału społeczeństwa) organ opracowujący ten dokument sporządza **pisemne podsumowanie**. Podsumowanie zawiera informacje o przeprowadzonej SOOŚ, a mianowicie o: sposobie i zakresie uwzględnienia w dokumencie strategicznym ustaleń poczynionych w prognozie OOŚ, stanowiskach zajętych przez organy współdziałające w procedurze, wnioskach i uwagach od społeczeństwa oraz sposobie ich rozpatrzenia. Dopiero taki komplet dokumentów (ostateczny projekt dokumentu wraz z podsumowaniem i prognozą OOŚ) mogą zostać skierowane do ostatecznego zatwierdzenia przez uprawniony do tego organ. Informację o przyjętym dokumencie zamieszcza się niezwłocznie w publicznie dostępnym wykazie danych o środowisku. Przyjęty dokument strategiczny wraz z pisemnym podsumowaniem przebiegu SOOŚ podlega ponadto przekazaniu organom uzgadniającym i opiniującym go w ramach SOOŚ.

Bardzo ważnym aspektem, po przyjęciu dokumentu strategicznego jest **obowiązek monitorowania skutków związanych z realizacją zapisów tego dokumentu** zgodnie z zaproponowaną w nim częstotliwością i metodami. Obowiązek ten wynika wprost z art. 55 ust. 5 ustawy OOŚ i jest niezwykle istotny dla zweryfikowania ustaleń podjętych w prognozie OOŚ.

Schemat postępowania dla procedury SOOŚ przedstawia załącznik nr 1.

4.1.3. Odstąpienie od przeprowadzenia SOOŚ

Ustawa OOŚ dopuszcza, w pewnych określonych przypadkach, możliwość **odstąpienia od przeprowadzania SOOŚ** dla projektu opracowywanego dokumentu strategicznego. Kwestia ta jest regulowana art. 48 i 49 ustawy OOŚ.

Odstąpienie od wymogu przeprowadzenia SOOŚ jest możliwe po stosownym uzgodnieniu z organami wymienionymi w art. 57 i 58 ustawy OOŚ (RDOŚ / GDOŚ / Dyrektor UM oraz odpowiedni organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej) oraz jeżeli:

- realizacja postanowień projektu dokumentu strategicznego nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko; i
- odstąpienie dotyczy niewielkich zmian w już przyjętych dokumentach (dla projektów dokumentów wymienionych w art. 46 ust. 1 ustawy OOŚ); lub / i
- odstąpienie dotyczy niewielkich zmian w już przyjętych dokumentach lub projektów opracowań dotyczących niewielkich obszarów w granicach jednej **gminy** (dla projektów dokumentów wymienionych w art. 46 ust. 2 ustawy OOŚ).

Informacja o odstąpieniu od przeprowadzenia SOOŚ musi zostać obowiązkowo i niezwłocznie podana przez organ opracowujący projekt dokumentu strategicznego, **do publicznej wiadomości**. Zakres informacji o odstąpieniu od SOOŚ opiera się na uwarunkowaniach z art. 49 ustawy OOŚ, a zatem prezentuje:

- charakter działań przewidzianych w opracowywanym dokumencie, w tym:
 - stopień, w jakim dokument wyznacza ramy dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko z uwzględnieniem ich usytuowania, rodzaju i skali,
 - powiązań z działaniami przewidzianymi do realizacji w ramach innych dokumentów strategicznych,
 - przydatność dokumentu strategicznego w uwzględnianiu aspektów środowiskowych, szczególnie zrównoważonego rozwoju, i wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska,
 - powiązanie z problemami dotyczącymi ochrony środowiska;
- rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko, w tym:
 - prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań,
 - prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych,
 - prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska;
- cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko, w tym:
 - obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, z istniejącymi przekroczeniami standardów jakości środowiska lub intensywnego wykorzystywania terenu,

- formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

Pomimo tego, że odstąpiono od przeprowadzenia SOOŚ, organ właściwy do opracowania projektu planu/ programu / strategii, zobowiązany jest dołączyć do przyjmowanego dokumentu strategicznego stosowną informację na ten temat z opisem zagadnień przedstawionych powyżej a po przyjęciu dokumentu niezwłocznie zamieścić w publicznie dostępnym wykazie danych o dokumentach o środowisku także stosowny wpis o tym.

Schemat postępowania w przypadku odstąpienia od przeprowadzenia OOŚ przedstawia załącznik nr 1.

4.2. Ocena oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć (OOŚ dla przedsięwzięć)

Ocena oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć jest najczęściej przeprowadzaną procedurą ze wszystkich pięciu przewidzianych w przepisach prawa krajowego. Na poziomie wspólnotowym procedurę OOŚ dla przedsięwzięć reguluje Dyrektywa OOŚ, natomiast na poziomie krajowym – ustawa OOŚ.

Ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko jest postępowaniem przeprowadzanym dla konkretnego, planowanego do realizacji przedsięwzięcia, ocenia jego charakter, skalę, technologię w kontekście ewentualnych zanieczyszczeń i uciążliwości dla środowiska oraz zapobieżenia i zminimalizowania tych oddziaływań, a w razie konieczności – ustalenia sposobu rekompensaty strat koniecznych do poniesienia w środowisku. Jego definicję prezentuje art. 3 ust. 1 pkt 8 ustawy OOŚ. **Ocena oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia obejmuje w szczególności weryfikację raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, uzyskanie wymaganych ustawą opinii i uzgodnień oraz zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.** Jak wskazuje definicja, ocena oddziaływania na środowisko obejmuje wszystkie ww. elementy a nie odnosi się jedynie do sporządzenia raportu OOŚ. Dokonanie analizy oddziaływań przedsięwzięcia na środowisko i zakończenie jej postanowieniem wydanym na podstawie art. 63 ust. 2 ustawy OOŚ, nie może być uznane za ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w rozumieniu definicji ustawowej.

4.2.1. Sytuacje, w których przeprowadza się OOŚ dla przedsięwzięć

Procedurze oceny oddziaływania dla przedsięwzięć (OOŚ) podlegają planowane przedsięwzięcia, o których mowa w art. 59 ust. 1 ustawy OOŚ, a zatem:

- przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzenie OOŚ jest obowiązkowe;

- przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzenie OOŚ zależy od wyniku analizy wstępnej (screeningu).

Szczegółowy wykaz przedsięwzięć zaliczanych do ww. grup zawiera rozporządzenie OOŚ. Rozporządzenie określa:

- rodzaje przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko – w §2 ust. 1 (tzw. I grupa);
- rodzaje przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko – w §3 ust. 1 (tzw. II grupa);
- przypadki, w których zmiany dokonywane w obiektach są kwalifikowane jako przedsięwzięcia mogąco zawsze znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko – w §2 ust. 2 oraz w §3 ust. 2 i 3.

Postępowanie w przedmiocie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko zostaje wszczęte na wniosek podmiotu planującego jego realizację (inwestora). Wyjątkiem od tej zasady są przedsięwzięcia dotyczące scalania lub wymiany gruntów, dla których wszczęcie postępowania następuje z urzędu. **Rozstrzygnięcie postępowania następuje poprzez wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (DŚU).**

Organem wydającym DŚU jest zazwyczaj prezydent / burmistrz/ wójt gminy, jednak ustawa OOŚ przewiduje też sytuacje kiedy DŚU wydaje inny organ środowiskowy, np.:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska (RDOŚ) – m.in. dla niektórych przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, wszystkich inwestycji planowanych do realizacji na terenach zamkniętych oraz morskich (bez znaczenia, czy teren zamknięty / morski stanowi cały teren przedsięwzięcia czy tylko jego część);
- Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska (GDOŚ) – dla inwestycji z zakresu energetyki jądrowej;
- starosta – w przypadku scalania, wymiany lub podziału gruntów;
- dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych – dla zmian lasu, stanowiącego własność Skarbu Państwa, na użytek rolny.

W związku z powyższym przed wystąpieniem z wnioskiem o wydanie DŚU należy każdorazowo przeanalizować zakres obszarowy planowanego przedsięwzięcia (działki) oraz określić właściwy miejscowo i rzeczowo do wydania DŚU organ administracji posiłkując się art. 75 ustawy OOŚ.

Ustawa OOŚ zawiera kilka zapisów, na podstawie których można stwierdzić **czy planowane zamierzenie wymaga uzyskania DŚU**. Są to:

- spełnianie przez zamierzenie wymogów definicji przedsięwzięcia, przedstawionej w ustawie OOŚ;
- faza wstępna zamierzenia (przedsięwzięcie musi być niezrealizowane);
- klasyfikacja przedsięwzięcia do jednej z grup przedsięwzięć: mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko lub mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko;

- obecność jednej z tzw. „decyzji następnych” (tzn. zezwoleń wymienionych w art. 72 ust. 1 i 1a ustawy OOŚ), przed którymi wymagane jest uzyskanie DŚU.

Ustawa OOŚ przewiduje także kilka sytuacji, **kiedy organ zobowiązany jest odmówić wydania DŚU**. Ma to miejsce w przypadku:

- stwierdzenia niezgodności planowanego przedsięwzięcia z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
- stwierdzenia, po przeprowadzeniu OOŚ dla przedsięwzięcia, że realizacja przedsięwzięcia w wariantcie innym niż obrany przez inwestora jest bardziej zasadna, natomiast inwestor nie zgadza się na wskazany przez organ wariant;
- stwierdzenia, po przeprowadzeniu OOŚ dla przedsięwzięcia, że realizacja przedsięwzięcia może znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000 i jednocześnie nie są spełniane przesłanki określone w art. 34 ustawy o ochronie przyrody;
- stwierdzenia, po przeprowadzeniu OOŚ dla przedsięwzięcia, że realizacja przedsięwzięcia może spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych zawartych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza i jednocześnie nie są spełniane przesłanki określone w art. 38j ustawy Prawo wodne.

4.2.2. Przebieg procedury OOŚ dla przedsięwzięć zawsze znacząco oddziałujących na środowisko

Dla przedsięwzięć z I grupy podstawowym dokumentem, na podstawie którego organ prowadzący postępowanie analizuje i ocenia oddziaływanie inwestycji na środowisko, jest **raport oceny oddziaływania na środowisko (raport OOŚ)**.

Raport OOŚ dla przedsięwzięć z I grupy zostaje przedłożony organowi wraz z wnioskiem o wydanie DŚU. W sytuacji kiedy inwestor nie ma pewności czy podstawowy zakres raportu OOŚ ustalony ustawą OOŚ będzie wystarczający, ma możliwość, na podstawie art. 69 tej ustawy, złożyć wraz z wnioskiem o wydanie DŚU kartę informacyjną przedsięwzięcia (KIP) opisującą przedsięwzięcie zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 5 ustawy OOŚ wraz z wnioskiem o ustalenie zakresu raportu OOŚ. W takim przypadku organ właściwy do wydania DŚU zwraca się do odpowiednich organów współdziałających o opinie mające na celu wskazanie zagadnień, które powinny zostać bardziej szczegółowo przeanalizowane w raporcie OOŚ. Organami opiniującymi są: RDOŚ oraz właściwy organ inspekcji sanitarnej, a w przypadku realizacji przedsięwzięcia na obszarze morskim, również właściwy Dyrektor Urzędu Morskiego. Organ właściwy do wydania DŚU, posiłkując się opiniami organów współdziałających, zajmuje stanowisko nt. zakresu raportu OOŚ w drodze postanowienia.

Raport OOŚ musi posiadać elementy określone art. 66 ustawy OOŚ, być spójny w swoich ustaleniach i zawierać streszczenie, w którym w sposób jasny, językiem nietechnicznym znajdą się informacje o ustaleniach poczynionych w poszczególnych rozdziałach tego opracowania.

Po przedstawieniu organowi właściwemu do wydania DŚU raportu OOŚ, raport jest weryfikowany i analizowany przez ten organ. Następnie raport OOŚ zostaje przekazany do RDOŚ, właściwego organu inspekcji sanitarnej, a w przypadku realizacji inwestycji na obszarze morskim, również do właściwego Dyrektora Urzędu Morskiego, celem **ustalenia warunków realizacji przedsięwzięcia**. Organ właściwy do wydania DŚU jest zobowiązany przesłać, wraz z raportem OOŚ:

- wniosek o wydanie DŚU;
- wypis i wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (MPZP) lub informację o braku takiego planu dla obszaru planowanego pod przedsięwzięcie (wyjątki w zakresie dołączania wypisu i wyrysu z MPZP określa art. 77 ust. 2 pkt 3 ustawy OOŚ).

RDOŚ, a w razie takiego obowiązku również Dyrektor Urzędu Morskiego (w drodze postanowienia) oraz właściwy organ inspekcji sanitarnej (w drodze opinii), określają warunki realizacji przedsięwzięcia, których zastosowanie jest niezbędne dla zabezpieczenia odpowiedniej jakości środowiska. W związku z tym, że uzgodnienia uzyskane w toku procedury mają charakter wiążący (w przeciwieństwie do wydawanych opinii), wszystkie warunki przedstawione przez organy współdziałające w sprawie, powinny zostać ujęte w wydawanej DŚU.

Raport OOŚ, jako najważniejszy dokument w sprawie, podlega wraz z niezbędną dokumentacją sprawy, poddaniu go udziałowi społeczeństwa. Czynności w ramach **zapewnienia udziału społeczeństwa** w ocenie oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia można zapewnić równocześnie z uzyskiwaniem uzgodnień i opinii, jednak na etapie zasięgania stanowisk RDOŚ, dyrektora Urzędu Morskiego i organu inspekcji sanitarnej bardzo często zachodzi potrzeba wprowadzenia zmian czy dokonania wyjaśnień do pierwotnej wersji raportu OOŚ, co może skutkować poddaniem udziałowi społeczeństwa nieostatecznej wersji dokumentacji. **Tym samym zaleca się przeprowadzanie udziału społeczeństwa dopiero po uzyskaniu wszelkich wymaganych uzgodnień i opinii. W przypadku gdy na potrzeby udziału społeczeństwa przekazano nieostateczną wersję raportu OOŚ, ten etap postępowania należy bezwzględnie powtórzyć.**

W celu prawidłowego zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa w ocenie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko należy:

- podać do publicznej wiadomości na okres **minimum 21 pełnych dni** informacje określone w art. 33 ustawy OOŚ, o:
 - przystąpieniu do przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko;
 - wszczęciu postępowania;
 - przedmiocie decyzji, która ma być wydana w sprawie;
 - organie właściwym do wydania decyzji oraz organach właściwych do wydania opinii i dokonania uzgodnień;
 - możliwości zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu;
 - możliwości składania uwag i wniosków;
 - sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie 21-dniowy termin ich składania;
 - organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków;

- terminie i miejscu rozprawy administracyjnej otwartej dla społeczeństwa, o której mowa w art. 36, jeżeli ma być ona przeprowadzona;
- postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli jest prowadzone;
- zebrać od zainteresowanych członków społeczeństwa uwagi i wnioski dotyczące przedmiotu wydawanej DŚU;
- przeprowadzić rozprawę administracyjną (jeśli jest taka potrzeba);
- rozpatrzyć uwagi i wnioski, które wpłynęły w określonych terminie.

Ustawa OOŚ, w art. 33 ust. 2, precyzuje co należy rozumieć przez **niezbędną dokumentację sprawy**, która musi być udostępniona do wglądu społeczeństwu. Są to:

- wniosek o wydanie decyzji wraz z wymaganymi do niego załącznikami,
- postanowienia organu właściwego do wydania decyzji,
- stanowiska innych organów, jeżeli są dostępne w terminie składania uwag i wniosków.

Po analizie materiału dotyczącego przedmiotu postępowania, uzyskaniu stosownych opinii i uzgodnień oraz zapewnieniu udziału społeczeństwa, organ prowadzący postępowanie wydaje DŚU.

Przed wydaniem DŚU organ powinien każdorazowo przeanalizować, czy nie zachodzą przesłanki odmowy wydania DŚU, o których mowa w rozdz. 4.2.1. niniejszych Wytycznych.

Przedsięwzięcie powinno zostać również przeanalizowane pod kątem jego **zgodności z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (MPZP)**. Należy pamiętać, że zgodność zamierzenia z MPZP dotyczy zarówno ustaleń ogólnych jak i szczegółowych (dla konkretnego terenu) tego aktu prawa miejscowego. Informację na temat zgodności z MPZP wraz z zapisem dotyczącym tego, czy cały obszar przedsięwzięcia czy też jego część jest objęty ustaleniami MPZP, zaleca się umieścić w treści DŚU.

Konstrukcja i treść DŚU wydawanej dla przedsięwzięcia zawsze znacząco oddziałującego na środowisko musi spełniać wymogi określone dla decyzji administracyjnej w Kodeksie postępowania administracyjnego (KPA), jak i wymogi określone dla niej w ustawie OOŚ. Ponadto należy pamiętać, że obowiązkowo musi ona posiadać uzasadnienie (art. 85 ust. 1 ustawy OOŚ). Zgodnie z art. 82 ust. 1 oraz art. 85 ust. 2 pkt 1 ustawy OOŚ, w DŚU dla przedsięwzięcia zawsze znacząco oddziałującego na środowisko właściwy organ:

1. w orzeczeniu

- określa:
 - rodzaj i miejsce realizacji przedsięwzięcia,
 - warunki wykorzystywania terenu w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich,

- wymagania dotyczące ochrony środowiska konieczne do uwzględnienia w dokumentacji wymaganej do wydania decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1, w szczególności w projekcie budowlanym, w przypadku decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1, 10 i 14,
- wymogi w zakresie przeciwdziałania skutkom awarii przemysłowych, w odniesieniu do przedsięwzięć zaliczanych do zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnych awarii w rozumieniu ustawy POŚ,
- wymogi w zakresie ograniczania transgranicznego oddziaływania na środowisko (jeśli przeprowadzano transgraniczną OOŚ);
- w przypadku gdy z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika taka potrzeba:
 - stwierdza konieczność wykonania kompensacji przyrodniczej,
 - nakłada obowiązek określonych działań zapobiegawczych, ograniczających oraz monitorowania oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
 - stwierdza konieczność utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania;
- przedstawia stanowisko w sprawie konieczności przeprowadzenia ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko w ramach ponownej OOŚ;
- nakłada na inwestora obowiązek przedstawienia analizy porealizacyjnej, określając jej zakres i termin przedstawienia (jeśli zachodzi taka potrzeba);

2. w uzasadnieniu

- omawia przebieg postępowania,
- przywołuje opinie i uzgodnienia organów współuczestniczących w postępowaniu oraz określa, w jaki sposób ich ustalenia uwzględniono w wydanej DŚU;
- przedstawia informacje o zapewnionym udziale społeczeństwa w toku postępowania oraz o tym, w jaki sposób i w jakim zakresie zostały wzięte pod uwagę wnioski zgłoszone przez społeczeństwo;
- przedstawia informacje, w jaki sposób i w jakim zakresie w DŚU zostały wzięte pod uwagę ustalenia poczynione w ostatecznej wersji raportu OOŚ;
- przedstawia wyniki postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania (jeśli było przeprowadzane);
- uzasadnia stanowisko podjęte w sprawie ponownej OOŚ dla przedsięwzięcia;

ponadto

- umieszcza informację o możliwości odwołania;
- ustanawia charakterystykę przedsięwzięcia załącznikiem do DŚU.

Wydana DŚU zawsze podlega podaniu jej do publicznej wiadomości w zakresie określonym art. 3 ust. 1 pkt 11 ustawy OOŚ oraz umieszczeniu informacji o jej wydaniu w publicznie dostępnym wykazie danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku. Czynności upublicznienia

informacji o wydanej DŚU powinny zostać dokonane przez organ administracji, który ją wydał, **niezwłocznie**. W przypadku gdy stron postępowania o wydanie DŚU było więcej niż 20 a ich informowanie odbywało się poprzez obwieszczenia, wydana DŚU staje się ostateczna dopiero po 28 dniach od daty wywieszenia ostatniego z obwieszczeń dotyczących jej wydania.

Schemat postępowania dla procedury OOŚ przedsięwzięć z tzw. I grupy przedstawia załącznik nr 2.

4.2.3. Przebieg procedury OOŚ dla przedsięwzięć potencjalnie znacząco oddziałujących na środowisko

Dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (z tzw. II grupy) podstawowym dokumentem pozwalającym ocenić skalę, rodzaj, usytuowanie oraz możliwe oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko jest **karta informacyjna przedsięwzięcia (KIP)**, stanowiąca załącznik do wniosku o wydanie DŚU. KIP powinna zawierać informacje wymienione w art. 3 ust. 1 pkt 5 oraz uwzględniać uwarunkowania, o których mowa w art. 63 ust. 1 ustawy OOŚ. Informacje przedstawione w KIP oraz innych załącznikach do wniosku powinny być między sobą spójne.

Z uwagi na dotychczasowe doświadczenia, poniżej zaprezentowano dobre praktyki związane z tymi punktami w KIP, które sprawiały beneficjentom w poprzednich latach zauważalne problemy. Są to: opis miejsca realizacji przedsięwzięcia, wariantowanie przedsięwzięcia, opis obszarów chronionych, powiązań technologicznych oraz oddziaływań skumulowanych.

Określenie miejsca realizacji przedsięwzięcia jest kluczowe dla poprawnego i rzetelnego przeprowadzenia analizy w zakresie oddziaływania inwestycji na środowisko. Zakres obszarowy inwestycji powinien zostać tak przedstawiony, aby organ prowadzący postępowanie miał możliwość ustalenia kręgu stron postępowania, zweryfikowania zgodności zamierzenia z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania terenu oraz oceny wpływu przedsięwzięcia na poszczególne elementy środowiska (w tym na przedmiot ochrony w obszarach Natura 2000).

Należy zauważyć, że żaden z przepisów ustawy OOŚ nie nakłada na inwestora obowiązku posługiwania się numerami działek dla określenia w KIP obszaru pod przedsięwzięcie, choć jest to niewątpliwie najwłaściwszy, najbardziej poprawny sposób wskazania miejsca realizacji i obszaru oddziaływania inwestycji. Obowiązkiem inwestora jest przedstawienie w KIP zakresu planowanego przedsięwzięcia w sposób jednoznaczny, przy czym może to być wskazanie działek, opis czy też opis poparty załącznikami graficznymi. Warto też nadmienić, że w obecnym stanie prawnym dla kompletności dokumentacji postępowania konieczne jest dostarczenie wypisów z ewidencji gruntów, co zapewnia organowi w stopniu podstawowym informację o obszarze realizacji i oddziaływania przedsięwzięcia.

Ustawa OOŚ nie precyzuje także sposobu **wariantowania planowanego zmierzania**, jednak dobrą praktyką jest przedstawienie i dokonanie w KIP oceny przynajmniej 3 wariantów:

- wariantu niepodjęcia przedsięwzięcia (tzw. wariant zerowy),
- wariantu planowanego do realizacji,
- wariantu alternatywnego.

Po opisanie wariantów konieczne jest ich ocenienie pod kątem aspektów środowiskowych z jednoczesnym uwzględnieniem czynników ekonomicznych i społecznych. Wariantowanie przedsięwzięcia może dotyczyć różnych kwestii, w tym lokalizacji, skali przedsięwzięcia, możliwych rozwiązań technicznych i organizacyjnych. W przypadku gdy niemożliwe jest zastosowanie innego wariantu niż zaproponowany przez inwestora (np. z względu na obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa ludziom), stanowisko takie powinno zostać uzasadnione. Kończącą część analizy wariantów powinna stanowić informacja o wybranym wariantcie.

Informacja o obszarach chronionych w KIP nie powinna się odnosić jedynie do informacji, czy przedsięwzięcie będzie realizowane czy też nie na obszarach chronionych oraz lakonicznego stwierdzenia, czy będzie ono oddziaływać na przedmiot ochrony tego obszaru. Analiza w tym zakresie powinna przedstawiać zarówno najbliższe położone obszary chronione (w tym obszary Natura 2000), odległości w jakich znajdują się one od miejsca realizacji przedsięwzięcia wraz z podaniem powodów, dla których nie stwierdzono / stwierdzono negatywne oddziaływanie na te obszary. **Dla wszystkich form ochrony przyrody należy zawsze sprawdzić zgodność zamierzenia z przepisami szczególnymi ustalonymi dla tych obszarów chronionych (m.in. uchwałami rady gminy/ miasta/ sejmiku wojewódzkiego, działaniami ochronnymi, planami ochrony, planami zadań ochrony).**

Kolejną z istotnych kwestii, jest **technologiczne powiązanie przedsięwzięć**. Przez powiązanie technologiczne rozumie się obecność w zamierzeniu takich elementów, które dopiero istniejąc wspólnie powodują, że inwestycja będzie mogła być prawidłowo eksploatowana / użytkowana (przykładem powiązań technologicznych może być linia produkcyjna). **W przypadku przedsięwzięć technologicznie powiązanych muszą one zostać przeanalizowane całościowo w ramach jednej procedury OOS dla przedsięwzięć.** Ma to na celu kompleksowe i jak najbardziej rzetelne określenie możliwych do wystąpienia oddziaływań.

Specyficznym rodzajem oddziaływań do przeanalizowania w KIP są **oddziaływania skumulowane**. Oddziaływania te wiążą się z powstawaniem podobnych rodzajów uciążliwości w określonym miejscu i czasie przy czym uciążliwości te pochodzą z różnych źródeł. W dokumentacji procedury OOS dla przedsięwzięcia należy uwzględniać nie tylko oddziaływania powodowane przez planowane przez inwestora przedsięwzięcie ale też wziąć pod uwagę przedsięwzięcia istniejące, realizowane oraz zaplanowane przez innych inwestorów, które razem mogą spowodować przekroczenie ustalonych, dopuszczalnych poziomów emisji do środowiska i wpływać na jego jakość.

Należy również pamiętać, że analiza przedsięwzięcia w KIP powinna obejmować każdy jego etap (realizację, użytkowanie / eksploatację, likwidację).

Dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko bardzo istotnym etapem procedury jest **opiniowanie przedsięwzięcia w zakresie obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko oraz ustalenia zakresu raportu oceny oddziaływania na środowisko (raportu OOS).** Opiniowanie dla tej grupy przedsięwzięć ma przede wszystkim wskazać te

uwarunkowania środowiskowe, na podstawie których organ prowadzący postępowanie będzie w stanie ocenić, czy przedsięwzięcie wymaga czy nie wymaga przeprowadzenia OOS.

Z wnioskiem o opinie nt. obowiązku przeprowadzenia OOS dla przedsięwzięcia i ewentualnego ustalenia zakresu raportu OOS, zwraca się organ prowadzący postępowanie w sprawie wydania DŚU. Organami opiniującymi są: RDOŚ oraz właściwy organ inspekcji sanitarnej a w przypadku realizacji przedsięwzięcia na obszarze morskim, również właściwy Dyrektor Urzędu Morskiego.

Opinie przedstawione przez organy współdziałające mają charakter niewiążący co daje organowi prowadzącemu postępowanie możliwość zajęcia na dalszym etapie procedury odmiennego stanowiska niż zajęte przez organy opiniujące. Należy w tym miejscu jednak zaznaczyć, że w przypadku kiedy RDOŚ, jako organ współdziałający orzekł w swoim postanowieniu opiniującym o konieczności oceny oddziaływania na środowisko, ze szczególnym uwzględnieniem oddziaływania na obszar Natura 2000, zajęcie odmiennego stanowiska może skutkować brakiem stanowiska właściwego organu w zakresie oddziaływania na obszar Natura 2000 (RDOŚ, a na terenach morskich – Dyrektor Urzędu Morskiego) na późniejszym etapie postępowania.

Stąd też zaleca się, aby zajęcie przez organ prowadzący postępowanie o wydanie DŚU odmiennego stanowiska w sprawie obowiązku przeprowadzenia OOS dla przedsięwzięcia zostało szczegółowo uzasadnione z przywołaniem cech przedsięwzięcia oraz uwarunkowań środowiska decydujących o zajęciu przeciwnego niż organ opiniujący stanowiska.

Po otrzymaniu opinii organów współdziałających w postępowaniu, organ właściwy do wydania DŚU zajmuje **stanowisko w sprawie obowiązku przeprowadzenia OOS dla przedsięwzięcia. Ma ono formę postanowienia**, w którym organ stwierdza:

- obowiązek przeprowadzenia OOS dla przedsięwzięcia, podaje zakres wymaganego raportu OOS, uzasadnia swoje stanowisko opierając się na uwarunkowaniach z art. 63 ust. 1 ustawy OOS i uwzględniając stanowiska organów opiniujących, a także zawiesza odrębnym postanowieniem toczące się postępowanie do czasu przedstawienia przez inwestora raportu OOS; lub
- brak obowiązku przeprowadzenia OOS dla przedsięwzięcia, uzasadnia swoje stanowisko opierając je na uwarunkowaniach z art. 63 ust. 1 ustawy OOS i uwzględniając stanowiska organów opiniujących.

Podjęcie postępowania, które zawieszono do czasu przedstawienia przez inwestora raportu OOS, następuje po wpłynięciu tego opracowania do organu właściwego do wydania DŚU. Podjęcie postępowania następuje w drodze postanowienia. Następnie organ sprawdza, czy sporządzony raport OOS spełnia wymogi formalne oraz czy jest zgodny z postanowieniem, w którym ustalono zakres raportu OOS, i przystępuje do przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Warunki i zasady przeprowadzania OOS dla przedsięwzięcia z II grupy są takie same jak dla przedsięwzięcia z grupy I i zostały omówione w rozdziale 4.2.2 niniejszych Wytycznych.

Konstrukcja DŚU dla przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko jest odmienna w zależności od tego, czy w ramach postępowania o wydanie DŚU dla przedsięwzięcia z II grupy była przeprowadzana OOŚ czy też nie stwierdzono takiej potrzeby. Każda DŚU dla przedsięwzięcia z II grupy musi jednak spełniać wymogi określone dla decyzji administracyjnej w Kodeksie postępowania administracyjnego (KPA) oraz ustawie OOŚ i obowiązkowo zawierać uzasadnienie zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy OOŚ.

Przed wydaniem DŚU organ właściwy do jej wydania, powinien każdorazowo przeanalizować, czy nie zachodzą przesłanki odmowy wydania DŚU, o których mowa w rozdziale 4.2.1 niniejszych Wytycznych.

Przedsięwzięcie powinno zostać również przeanalizowane pod kątem jego **zgodności z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (MPZP)**. Należy pamiętać, że zgodność zamierzenia z MPZP dotyczy zarówno ustaleń ogólnych, jak i szczegółowych (dla konkretnego terenu) tego aktu prawa miejscowego. Informację na temat zgodności z MPZP wraz z zapisem dotyczącym tego, czy cały obszar przedsięwzięcia czy też jego część jest objęty ustaleniami MPZP zaleca się umieścić w treści DŚU.

W przypadku gdy w toku postępowania, **dla przedsięwzięcia potencjalnie znacząco oddziałującego na środowisko (II grupa) nie była przeprowadzana OOŚ**, zgodnie z art. 84 ust. 1 oraz art. 85 ust. 2 pkt 2 ustawy OOŚ, właściwy organ w DŚU:

- stwierdza brak potrzeby przeprowadzenia OOŚ dla przedsięwzięcia;
- omawia w uzasadnieniu przebieg postępowania, przywołuje opinie organów współuczestniczących w postępowaniu, odnosi się do wszystkich uwarunkowań określonych w art. 63 ust. 1, które zdecydowały o stwierdzeniu braku potrzeby przeprowadzenia OOŚ dla przedsięwzięcia;
- umieszcza informację o możliwości odwołania;
- ustanawia charakterystykę przedsięwzięcia załącznikiem do DŚU.

W przypadku gdy w toku postępowania, **dla przedsięwzięcia potencjalnie znacząco oddziałującego na środowisko (II grupa) została przeprowadzana OOŚ**, zgodnie z art. 82 ust. 1 oraz art. 85 ust. 2 pkt 1 ustawy OOŚ, w DŚU właściwy organ:

1. w orzeczeniu

- określa:
 - rodzaj i miejsce realizacji przedsięwzięcia,
 - warunki wykorzystywania terenu w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich,
 - wymagania dotyczące ochrony środowiska konieczne do uwzględnienia w dokumentacji niezbędnej do wydania decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1, w szczególności

w projekcie budowlanym, w przypadku decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1, 10 i 14,

- wymogi w zakresie przeciwdziałania skutkom awarii przemysłowych, w odniesieniu do przedsięwzięć zaliczanych do zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnych awarii w rozumieniu ustawy POŚ,
- wymogi w zakresie ograniczania transgranicznego oddziaływania na środowisko (jeśli przeprowadzano transgraniczną OOS);
- w przypadku gdy z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika taka potrzeba:
 - stwierdza konieczność wykonania kompensacji przyrodniczej,
 - nakłada obowiązek określonych działań zapobiegawczych, ograniczających oraz monitorowania oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
 - stwierdza konieczność utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania;
- przedstawia stanowisko w sprawie konieczności przeprowadzenia ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko w ramach ponownej OOS;
- nakłada na inwestora obowiązek przedstawienia analizy porealizacyjnej, określając jej zakres i termin przedstawienia (jeśli zachodzi taka potrzeba);

2. w uzasadnieniu

- omawia przebieg postępowania;
- odnosi się do uwarunkowań określonych w art. 63 ust. 1, które zdecydowały o stwierdzeniu potrzeby przeprowadzenia OOS dla przedsięwzięcia;
- przywołuje opinie i uzgodnienia organów współuczestniczących w postępowaniu oraz określa, w jaki sposób ich ustalenia uwzględniono w wydanej DŚU;
- przedstawia informacje o zapewnionym udziale społeczeństwa w toku postępowania oraz o tym, w jaki sposób i w jakim zakresie zostały wzięte pod uwagę wnioski zgłoszone przez społeczeństwo;
- przedstawia informacje, w jaki sposób i w jakim zakresie w DŚU zostały wzięte pod uwagę ustalenia poczynione w ostatecznej wersji raportu OOS;
- przedstawia wyniki postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania (jeśli było przeprowadzane);
- uzasadnia stanowisko podjęte w sprawie ponownej OOS dla przedsięwzięcia;

ponadto

- umieszcza informację o możliwości odwołania;
- ustanawia charakterystykę przedsięwzięcia załącznikiem do DŚU.

Wydana DŚU zawsze podlega podaniu jej do publicznej wiadomości w zakresie określonym art. 3 ust. 1 pkt 11 ustawy OOS oraz umieszczeniu informacji o jej wydaniu w publicznie dostępnym

wykazie danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku. Czynności upublicznienia informacji o wydanej DŚU powinny zostać dokonane przez organ administracji, który ją wydał, **niezwłocznie**. W przypadku gdy stron postępowania o wydanie DŚU było więcej niż 20 a ich informowanie odbywało się poprzez obwieszczenia, wydana DŚU staje się ostateczna dopiero po 28 dniach od daty wywieszenia ostatniego z obwieszczeń dotyczących jej wydania.

Schemat postępowania dla procedury OOŚ przedsięwzięć z tzw. II grupy przedstawia załącznik nr 3.

4.3. Ponowna ocena oddziaływania na środowisko przedsięwzięć

Procedurę **ponownej oceny oddziaływania na środowisko** przeprowadza się dla przedsięwzięć już wcześniej analizowanych w ramach procedury oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, dla których:

- konieczność taką wskazano w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;
- organ właściwy do wydania lub zmiany³ pozwolenia na budowę, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego lub decyzji o pozwoleniu na realizację inwestycji w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 8 lipca 2010 r. *o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych* zażądał przeprowadzenia oceny po stwierdzeniu, że we wniosku o wydanie decyzji budowlanej zostały dokonane zmiany w stosunku do wymagań określonych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;
- inwestor wystąpił z żądaniem przeprowadzenia ponownej OOŚ.

Ponowna OOŚ została wprowadzona, ponieważ Komisja Europejska zakwestionowała zasadę, że dla danego przedsięwzięcia ocenę przeprowadza się tylko raz.

We wszystkich trzech, wyżej wymienionych przypadkach ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w ramach ponownej OOŚ jest **przewodzona przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska**. Organ właściwy do wydania decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1, 10, 14 i 18 ustawy OOŚ, zapewnia jedynie możliwość udziału społeczeństwa w tej ocenie.

Schemat postępowania dla procedury ponownej OOŚ dla przedsięwzięć przedstawia załącznik nr 4.

4.4. Ocena oddziaływania na obszar Natura 2000

³ Możliwość przeprowadzenia ponownej ooś również w przypadku zmiany decyzji wymienionej w art. 72 ust. 1 pkt 1, 10, 14 i 18 ustawy ooś wynika ze zmiany przepisów ustawy ooś, które weszły w życie 04.09.2015 r.

Ocena oddziaływania na obszary Natura 2000 jest specyficznym rodzajem procedury oceny oddziaływania inwestycji na środowisko, przede wszystkim z tego względu, że może ona zostać przeprowadzona dla każdego zamierzenia, także tego nie wymagającego uzyskania DŚU. Tym samym ocena oddziaływania planowanego zamierzenia na obszar Natura 2000 może poprzedzać wydanie każdej z decyzji koniecznych do rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia (np. decyzji na usunięcie drzew i krzewów), nie tylko tzw. „decyzji następnych” (decyzji wymienionych w art. 72 ust. 1 i 1a ustawy OOS).

Ocena oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 została zdefiniowana w art. 3 ust. 1 pkt 7 ustawy OOS, zgodnie z którą jest to **ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko ograniczona do zbadania oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000. Należy pamiętać, że w ramach tej procedury analizie podlega przedmiot ochrony, dla którego utworzono ten obszar.**

Przez obszary Natura 2000 rozumie się natomiast obszary uznane na podstawie badań naukowych za niezwykle cenne przyrodniczo. **Wśród obszarów Natura 2000 wyróżnia się: obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO), obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz proponowane obszary mające znaczenie dla Wspólnoty.**

4.4.1. Sytuacje, w których przeprowadza się ocenę oddziaływania na obszar Natura 2000

Działania podlegające ocenie oddziaływania na obszary Natura 2000 nie zostały nigdzie ściśle sklasyfikowane. Z tego też powodu, ocenie oddziaływania na obszary Natura 2000 podlegają:

- przedsięwzięcia klasyfikujące się jako mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko (tzw. I grupa) – ocena na obszary Natura 2000 odbywa się w ramach wydawanej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;
- przedsięwzięcia klasyfikujące się jako mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (tzw. II grupa) – ocena na obszary Natura 2000 odbywa się w ramach wydawanej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;
- przedsięwzięcia inne niż mogące znacząco oddziaływać na środowisko, jeśli mogą one znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 a nie są bezpośrednio związane z ochroną tego obszaru lub nie wynikają z tej ochrony i obowiązek przeprowadzenia takiej oceny zostanie stwierdzony na podstawie art. 97 ust. 1 ustawy OOS.

Kryteriami decydującymi o stwierdzeniu obowiązku przeprowadzeniu takiej oceny są:

- możliwy, negatywny wpływ planowanego przedsięwzięcia na przedmiot ochrony danego obszaru Natura 2000 (tzn. na siedlisko przyrodnicze, osobniki gatunku chronionego, ze względu na obecność których ten obszar został utworzony);
- wszczęte postępowanie w sprawie wydania decyzji zezwalającej na realizację przedsięwzięcia. Nie ma tu znaczenia, czy zezwolenie to jest dopiero jednym z kilku

potrzebnych do faktycznej realizacji inwestycji (jak np. pozwolenie wodnoprawne, decyzja zezwalająca na usunięcie drzew lub krzewów) czy też ostatnią (np. pozwolenie na budowę).

4.4.2. Przebieg procedury oceny oddziaływania na obszar Natura 2000

Organ właściwy do wydania decyzji zezwalającej na realizację przedsięwzięcia, po otrzymaniu od inwestora wniosku o wydanie takiej decyzji jest zobowiązany we własnym zakresie sprawdzić, czy planowane zamierzenie nie rodzi ryzyka negatywnego oddziaływania na przedmiot ochrony w obszarach Natura 2000.

Jeśli organ uzna, że przedsięwzięcie inwestora nie będzie negatywnie oddziaływać na przedmiot ochrony Natura 2000, wykonuje dalsze czynności związane z prowadzonym przez siebie postępowaniem. W rozstrzygnięciu wydawanej przez siebie decyzji powinien jednak umieścić uzasadnienie dotyczące swojego stanowiska nt. braku zagrożenia dla obszaru Natura 2000 ze strony działań przewidzianych w ramach inwestycji a ujętych w wydawanej decyzji.

W przypadku gdy **organ właściwy do wydania zezwolenia na realizację inwestycji stwierdzi, że planowana inwestycja stwarza zagrożenie dla przedmiotu ochrony obszaru Natura 2000**, zobowiązuje on inwestora do przedstawienia RDOŚ informacji, określonych art. 96 ust. 3 ustawy OOŚ. Zobowiązanie takie następuje w drodze postanowienia.

RDOŚ po przeanalizowaniu otrzymanych od inwestora dokumentów, stwierdza czy konieczne jest przeprowadzenie bardziej szczegółowej analizy wpływu inwestycji na przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000 czy też planowane przedsięwzięcie nie stwarza zagrożenia dla tegoż obszaru. Potwierdzeniem zajętego stanowiska jest postanowienie RDOŚ, w którym organ ten stwierdza:

- obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 i zobowiązuje inwestora do przedstawienia raportu OOŚ (zakres raportu jest ograniczony do wpływu przedsięwzięcia na obszar Natura 2000); lub
- brak obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar Natura 2000.

Stwierdzenie przez RDOŚ obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 skutkuje przeprowadzeniem oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 uwzględniającej:

- przygotowanie i złożenie przez inwestora raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na obszar Natura 2000,
- przeanalizowanie raportu przez RDOŚ,
- pozyskanie stosownych opinii,
- zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Organem przeprowadzającym ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 jest RDOŚ. Jedynie zapewnienie udziału społeczeństwa jest dokonywane za pośrednictwem organu właściwego do wydania decyzji zezwalającej na realizację przedsięwzięcia.

Niezmierznie ważnym aspektem w ocenie oddziaływania na obszar Natura 2000 jest jakość przygotowywanego raportu OOS. Rekomenduje się, aby w raporcie zwrócić szczególną uwagę na:

- dokładne wskazanie miejsca i określenie skali realizacji przedsięwzięcia w odniesieniu do obszarów sieci Natura 2000 (w tym w formie graficznej);
- określenie co stanowi przedmiot ochrony w obszarach Natura 2000, jaki jest jego stan zachowania i reprezentatywność w tym obszarze i czy przedmiot ochrony znajduje się w zasięgu oddziaływania inwestycji (na podstawie rzetelnych danych – inwentaryzacji, danych zebranych przez inne organy właściwe w sprawach z zakresu ochrony przyrody);
- stosowane technologie wykonywania prac i okres ich wykonywania w odniesieniu do ich potencjalnego wpływu na przedmiot ochrony w obszarze;
- racjonalne środki, które pozwolą zminimalizować wpływ na przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000 na poszczególnych etapach przedsięwzięcia;
- rozpatrzenie konieczności wykonania kompensacji przyrodniczej;
- zgodność planowanego przedsięwzięcia i prac z nim związanych z planami zadań ochronnych (PZO) przyjętymi dla obszarów Natura 2000.

Zakończenie postępowania prowadzonego przez RDOŚ stanowi wydanie przez ten organ postanowienia, w którym uzgadnia on **warunki realizacji przedsięwzięcia**.

W przypadku, gdy z przeprowadzonej OOS na obszar Natura 2000 wynika, że przedsięwzięcie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 i jednocześnie niemożliwym jest spełnienie przesłanek z art. 34 ustawy o ochronie przyrody, RDOŚ odmawia uzgodnienia warunków realizacji dla inwestycji.

Ustalenia postanowienia uzgadniającego warunki realizacji przedsięwzięcia / postanowienia odmawiającego uzgodnienia są wiążące dla organów właściwych do wydania zezwolenia na realizację inwestycji. Wszystkie warunki z postanowienia uzgadniającego RDOŚ muszą zostać przeniesione do wydawanej decyzji zezwalającej na realizację przedsięwzięcia. W sytuacji odmowy uzgodnienia warunków realizacji przez RDOŚ, należy odmówić wydania decyzji na realizację inwestycji.

Schemat procedury oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 zamieszczono w załączniku nr 5.

4.5. Zaświadczenie organu odpowiedzialnego za monitorowanie obszarów Natura 2000

Zaświadczenie organu odpowiedzialnego za monitorowanie obszarów Natura 2000 (dalej – zaświadczenie Natura 2000) jest specjalnym **dokumentem, wymaganym jedynie dla projektów zgłaszanych do wsparcia ze środków Unii Europejskiej** i stanowi element dokumentacji dofinansowywanego projektu. Ma ono na celu **poświadczenie, że zakres prac infrastrukturalnych zaplanowanych do wykonania nie spowoduje znaczącego negatywnego oddziaływania na przedmiot ochrony w obszarach sieci Natura 2000.**

Zgodnie z art. 32 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, organem właściwym do wydania zaświadczenia przed 15 listopada 2008 r. był wojewoda, wykonujący w tym wypadku swoje zadania przy pomocy wojewódzkiego konserwatora przyrody. **Po 15 listopada 2008 r. organem właściwym do wydania zaświadczenia Natura 2000 jest regionalny dyrektor ochrony środowiska.**

4.5.1. Sytuacje, w których wymagane jest przedstawienie zaświadczenia

Zaświadczenie Natura 2000 jest wymagane dla następujących przedsięwzięć infrastrukturalnych:

- przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko (z tzw. I grupy), jeśli OOŚ przeprowadzona dla nich w toku postępowania o wydanie DŚU nie obejmowała oceny oddziaływania na obszar Natura 2000,
- przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (z tzw. II grupy), jeśli przeprowadzono dla nich OOŚ w toku postępowania o wydanie DŚU jednak ocena ta nie obejmowała oceny oddziaływania na obszar Natura 2000,
- przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (z tzw. II grupy), jeśli nie przeprowadzono dla nich OOŚ w toku postępowania o wydanie DŚU,
- przedsięwzięć niewymagających uzyskania DŚU, dla których nie przeprowadzano oceny oddziaływania na obszar Natura 2000.

Uzyskanie zaświadczenia Natura 2000 nie jest możliwe dla przedsięwzięć infrastrukturalnych:

- dla których przeprowadzono ocenę oddziaływania na obszar Natura 2000 w toku postępowania o wydanie DŚU (przedsięwzięcia zawsze znacząco oddziałujące na środowisko – z tzw. I grupy oraz przedsięwzięcia potencjalnie znacząco oddziałujące na środowisko – z tzw. II grupy po przeprowadzeniu OOŚ),
- niewymagających uzyskania DŚU, dla których przeprowadzano ocenę oddziaływania na obszar Natura 2000.

W przypadku przedsięwzięć z tzw. I i II grupy należy pamiętać, że **przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (OOŚ) w ramach postępowania o wydanie DŚU nie jest jednoznaczne z przeprowadzeniem oceny oddziaływania na obszar Natura 2000. Przez ocenę oddziaływania na obszar Natura 2000 należy bowiem rozumieć ocenę opisaną w art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej.** Tym samym, nawet jeżeli w raporcie OOŚ i DŚU odniesiono się do kwestii obszarów Natura 2000 i stwierdzono, że przedsięwzięcie nie wywrze negatywnego wpływu na

obszary tej sieci, to taka sytuacja nie stanowi oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 według art. 6 ust. 3 ww. dyrektywy i wymaga wystąpienia o zaświadczenie Natura 2000.

Jeżeli jednak w trakcie postępowania o wydanie DŚU zagadnienie oddziaływania przedsięwzięcia na obszary Natura 2000 było szczegółowo analizowane przez odpowiednie organy, ale ostatecznie uznano, że nie wystąpi negatywne oddziaływanie ze strony zamierzenia na te obszary, w tym dzięki zastosowaniu odpowiednich rozwiązań minimalizujących, to należy uznać, że przeprowadzono ocenę zgodną z art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej i nie jest wymagane uzyskanie zaświadczenia Natura 2000⁴.

Biorąc powyższe pod uwagę, wnioskodawca powinien każdorazowo upewnić się, czy w stosunku do planowanego przez niego przedsięwzięcia nie została przeprowadzona ocena oddziaływania na obszary Natura 2000 (na podstawie zapisów uzyskanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, decyzji budowlanych, uzgodnienia RDOŚ) i dopiero po takiej analizie podjąć decyzję co do potrzeby wystąpienia do RDOŚ o wydanie zaświadczenia Natura 2000.

W przypadku, gdy miała miejsce ocena oddziaływania na obszar Natura 2000, załącznikiem do wniosku o dofinansowanie w ramach RPO WP 2014-2020 będzie dokumentacja przeprowadzonego postępowania w sprawie OOŚ, w ramach którego została przeprowadzona ocena oddziaływania przedsięwzięcia na obszary Natura 2000 lub dokumentacja oceny oddziaływania na obszary Natura 2000.

Gdy przedmiotem projektu ubiegającego się o dofinansowanie jest inwestycja o charakterze nieinfrastrukturalnym (np. zakup sprzętu, urządzeń, taboru, działania z zakresu czynnej ochrony przyrody, itp.) uzyskanie zaświadczenia nie jest wymagane. Nie zwalnia to jednak wnioskodawcy z obowiązku przeanalizowania, czy nieinfrastrukturalny charakter inwestycji nie wiąże się z przeprowadzeniem prac budowlano-montażowych. W takiej sytuacji część przedmiotu projektu stanowi przedsięwzięcie w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 13 ustawy OOŚ i należy wystąpić o wydanie zaświadczenia do RDOŚ.

W przypadku zadań dotyczących czynnej ochrony przyrody, które są zadaniami nieinfrastrukturalnymi i nie wymagają żadnej zgody administracyjnej, rekomenduje się przekazanie stosownej informacji o miejscu, zakresie, sposobie i terminie zaplanowanych prac do podmiotu nadzorującego / zarządzającego danym obszarem Natura 2000.

Aby uzyskać zaświadczenie należy złożyć do RDOŚ następujące dokumenty:

- wniosek o wydanie zaświadczenia z **dokładnym podaniem tytułu projektu**;
- kopię DŚU (jeżeli była wydana);
- KIP zawierającą dane określone w art. 3 ust. 1 pkt 5 ustawy OOŚ i, jeżeli raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko został sporządzony, fragment raportu, w którym opisane zostało przewidywane oddziaływanie na środowisko analizowanych wariantów;

⁴ stanowisko Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska przedstawione w piśmie znak: DOOŚ-idk.070.20.2011.JSz.sw z 07.01.2011 r. (http://www.gdos.gov.pl/files/artykuly/5073/zalacznik_lb.pdf)

- kopię opinii Wojewody Pomorskiego w zakresie braku wpływu na obszar Natura 2000 (jeśli została wcześniej wydana);
- mapę w skali 1:100 000 lub jak najbardziej do niej zbliżoną (**w wersji papierowej w formacie A4 lub A3 i w wersji elektronicznej**), wskazującą zarówno lokalizację przedsięwzięcia (centralnie usytuowanego na mapie), jak i najbliższe obszary sieci Natura 2000 i chronione prawem polskim (jeśli takie występują), która pozwoli ocenić odległość planowanego przedsięwzięcia od obszarów sieci Natura 2000 i innych chronionych prawem polskim;
- w przypadku, gdy projekt składa się z kilku zadań - opis całego projektu z informacją o przedsięwzięciu oraz kopiami decyzji dla każdego z zadań tworzącego projekt.

Do zaświadczenia dołączanego do wniosku o dofinansowanie, należy załączyć mapę w skali 1:100 000 lub jak najbardziej do niej zbliżoną (w wersji papierowej w formacie A4 lub A3 i w wersji elektronicznej) wskazującą zarówno lokalizację przedsięwzięcia (centralnie usytuowanego na mapie), jak i najbliższe obszary sieci Natura 2000.

4.5.2. Zmiana zakresu przedsięwzięcia a nowe zaświadczenie

W trakcie trwania procesu inwestycyjnego często dochodzi do zmiany zakresu rzeczowego a często także obszaru realizacji zamierzenia. Każda zmiana związana m.in. z wprowadzeniem do zakresu projektu nowych elementów (szczególnie powodujących emisje), zmianą działek stanowiących teren inwestycji czy przebiegu zaplanowanej infrastruktury w obrębie tej samej działki, powinny zostać ponownie przeanalizowane pod kątem ich wpływu na przedmiot ochrony w obszarach Natura 2000.

W takiej sytuacji konieczne jest ponowne wystąpienie do organu odpowiedzialnego za monitorowanie obszarów Natura 2000 (RDOŚ) o wydanie zaświadczenia Natura 2000. **Przy wnioskowaniu o zaświadczenie należy pamiętać, że opis przedsięwzięcia w przedstawianej KIP nie powinien ograniczać się tylko do wprowadzanych w projekcie zmian a przedstawiać informacje o całkowitej skali projektu i oddziaływaniach z nim związanych.**

5. Rola decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach w procesie inwestycyjnym

Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach pełni bardzo istotną rolę w całym procesie inwestycyjnym. Jest decyzją, w której przedstawia się ustalenia dotyczące przewidywanego wpływu przedsięwzięcia na poszczególne elementy środowiska. Choć nie daje ona inwestorowi rzeczywistego prawa do wykonania inwestycji, może nakładać na niego wiele obowiązków związanych z realizacją i eksploatacją zamierzenia mających na celu zapewnienie właściwego poziomu ochrony szeroko rozumianego środowiska.

5.1. Specyfika decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

W przypadku przedsięwzięć wymagających DŚU, decyzja ta stanowi zwykle pierwszą z decyzji inwestycyjnych, koniecznych do uzyskania przez inwestora w celu faktycznego rozpoczęcia przedsięwzięcia. Jak wspomniano już wyżej, **DŚU nie jest decyzją stricte zezwalającą na realizację inwestycji**, choć jej brak (dla przedsięwzięć tego wymagających) uniemożliwia pozyskanie przez inwestora kolejnych decyzji. Jej uzyskanie jest bowiem, w obowiązującym porządku prawnym, konieczne przed występowaniem o „decyzje następcze” (zezwolenia wymienione w art. 72 ust. 1 i 1a ustawy OOŚ). Uzyskanie przez inwestora **DŚU, co do zasady, nie nadaje mu praw do zajęcia nieruchomości** objętych wydaną DŚU ani nie powoduje ograniczenia praw osób trzecich do tych terenów.

Wyjątek może stanowić DŚU uzyskana na potrzeby ZRID. W takiej sytuacji, jeśli inwestor we wniosku o wydanie DŚU wskazał działki konieczne do zajęcia w celu przeprowadzenia prac przygotowawczych, wykaz takich działek, wskazany w treści DŚU, umożliwia inwestorowi nieodpłatne wejście na teren przewidziany na ich wykonanie. Przez prace przygotowawcze do inwestycji rozumie się w tym przypadku wycinkę drzew i krzewów, przeprowadzenie badań archeologicznych lub geologicznych, a także kompensacji przyrodniczej na nieruchomościach stanowiących własność Skarbu Państwa, zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe⁵.

W ustawie OOŚ nie określono terminu ważności DŚU od momentu, gdy stanie się ona ostateczna. **W odniesieniu do ostatecznej DŚU mówi się o możliwości jej wykorzystania na potrzeby uzyskania kolejnych decyzji inwestycyjnych.** Kwestię tę uszczegóławia art. 72 ust. 3 ustawy OOŚ.

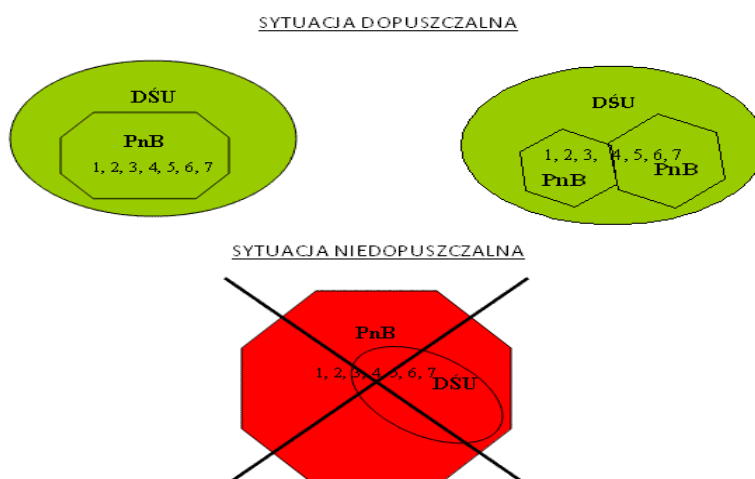
Do dnia 4 września 2015 r. ostateczną DSU można było wykorzystać w celu uzyskania kolejnej zgody inwestycyjnej w terminie 4 lat od dnia, w którym DSU stała się ostateczna. Wydłużenie tego terminu było możliwe o kolejne 2 lata, po uzyskaniu stosownego postanowienia organu, który wydał DSU.

W związku z nowelizacją ustawy ooś, która obowiązuje **od 4 września 2015 r.**, termin w jakim ostateczna DŚU może być złożona wraz z wnioskiem o wydanie pierwszej z tzw. „decyzji następczych” został wydłużony i wynosi obecnie **6 lat, od daty kiedy DSU stanie się ostateczna.** Art. 72 ust. 4 ustawy OOŚ przewiduje możliwość wydłużenia terminu wystąpienia o „decyzję następczą”, co do zasady, o kolejne 4 lata, w przypadku gdy przed upływem 6 lat od daty ostateczności DŚU, inwestor uzyskał od organu, który wydawał DŚU, postanowienie stwierdzające, że realizacja tego przedsięwzięcia przebiega etapowo oraz że warunki określone w DŚU bądź w postanowieniu wydanym na podstawie art. 90 ust. 1 ustawy ooś, są nadal aktualne. Organ wydający postanowienie, zajmuje stanowisko na podstawie danych o stanie środowiska i możliwości realizacji ustalonych w DŚU warunków. Przepis ten odnosi się do DŚU wydanej w dniu / po 4 września 2015 r.

⁵ Prawo do czasowego zajęcia nieruchomości wskazanych w DSU wynika ze zmiany przepisów ustawy ooś obowiązujących od 04.09.2015 r.

Nowelizacja ustawy ooś wprowadziła także ułatwienia dla przedsięwzięć, przede wszystkim drogowych, dla których DŚU wydano jeszcze na podstawie przepisów ustawy POŚ. W art. 155 ust. 2 ustawy ooś dopuszczono bowiem złożenie wniosku o zmianę pozwolenia na budowę dla drogi publicznej, zmianę ZRID, zmianę decyzji o ustaleniu lokalizacji autostrady, wymagających jednocześnie zmiany DSU, w terminie 8 lat od dnia DSU stała się ostateczna.

Organy wydające „decyzje następcze”, zgodnie z art. 86 ustawy OOS, są związane ustaleniami wydanej dla przedsięwzięcia DŚU. Związanie to dotyczy wszystkich aspektów tej DŚU a zatem: zakresu rzeczowego i obszarowego analizowanego przedsięwzięcia, nałożonych warunków realizacji inwestycji, w tym harmonogramów przeprowadzania prac mogących negatywnie wpływać na środowisko (np. usuwania drzew i krzewów, prowadzenia określonych prac budowlanych) czy warunków dotyczących rozwiązań koniecznych do ujęcia na etapie sporządzania dokumentacji technicznej. **Oznacza to, że DŚU może mieć ten sam (bądź ewentualnie szerszy) zakres niż „decyzje następcze”.** Analogicznie – **wszystkie działki ujęte w „decyzjach następczych” muszą zostać wcześniej ujęte w DŚU** (patrz: schemat poniżej).

5.2. Zmiana decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

Zmiany pojawiające się podczas trwania procesu inwestycyjnego, należy każdorazowo rozpatrzyć pod kątem konieczności zmiany już wydanej bądź uzyskania nowej DŚU. Szczególną uwagę należy zwrócić na klasyfikację zmienianych przedsięwzięć przedstawioną w rozporządzeniu OOS.

Uzyskanie zmiany/ nowej DŚU jest możliwe jedynie w przypadku, gdy realizacja przedsięwzięcia bądź jego części, która podlega modyfikacjom nie jest faktycznie zakończona. Wynika to z zasady, że wydanie DŚU jest możliwe jedynie dla planowanych przedsięwzięć. **Modyfikacja przedsięwzięcia polegająca na zajęciu nowego obszaru (nowej działki) wiąże się z uzyskaniem nowej DŚU.**

Analiza przedsięwzięcia (w tym powodowanych przez niego oddziaływań) dokonywana w ramach postępowania o zmianę DŚU musi odnosić się do całości przedsięwzięcia, a nie tylko do wprowadzanych zmian. Tylko takie podejście zapewnia rzetelną ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Ustawa OOŚ przewiduje obecnie w art. 72 ust. 2 i 2a sytuacje, w których nie jest konieczne uzyskiwanie nowej / zmiana wydanej już DŚU, a mianowicie:

„Wymogu uzyskania DŚU nie stosuje się w przypadku

- 1) zmiany „decyzji następczych” wymienionych w art. 72 ust. 1 ustawy OOŚ, polegających na:*
 - a) ustaleniu lub zmianie formy lub wielkości zabezpieczenia roszczeń mogących powstać wskutek wykonywania działalności objętej decyzją,*
 - b) zmianie danych wnioskodawcy;*

1a) zmiany „decyzji następczych” wymienionych w art. 72 ust. 1 pkt 1, 10, 14, 18, 19 ustawy OOŚ (tj. decyzji o pozwoleniu na budowę, decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego, decyzji o pozwoleniu na wznowienie robót budowlanych, decyzji o pozwoleniu na zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego, decyzji o pozwoleniu na realizację inwestycji w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 8 lipca 2010 r. o szczegółowych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowy przeciwpowodziowych, zezwolenia na budowę obiektu jądrowego i zezwolenia na budowę składowiska odpadów promieniotwórczych) polegających na odstąpieniu od zatwierdzonego projektu budowlanego dotyczącym:

- a) charakterystycznych parametrów obiektu budowlanego: kubatury, powierzchni zabudowy, wysokości, długości, szerokości i liczby kondygnacji,*
- b) zapewnienia warunków niezbędnych do korzystania z tego obiektu przez osoby niepełnosprawne,*
- c) charakterystycznych parametrów drogi w zakresie niewymagającym zmiany granic pasa drogowego⁶,*
– które nie spowodują zmian uwarunkowań określonych w wydanej DŚU”.

W związku z tym, że **przepisy te stanowią wyjątek od reguły, nie można ich interpretować rozszerzająco** (przepisy należy interpretować wprost). **Wymienione charakterystyczne parametry to katalog zamknięty. Przepis powyższy nie może być stosowany w przypadku zmiany lokalizacji obiektów.**

W stanie prawnym od 3.10.2008 r. do 19.07.2010 r. (przed nowelizacją ustawy OOŚ) art. 72 ust. 2 ustawy OOŚ znacząco ograniczał możliwość wprowadzania zmian do przedsięwzięcia. Brzmiał on:

⁶ Dopuszczenie zmiany „decyzji następczych” wymienionych w art. 72 ust. 1 pkt 10, 14, 18 i 19 ustawy ooś w pewnych przypadkach bez uzyskiwania nowej DSU oraz wprowadzenie dodatkowego zapisu (art. 72 ust. 2 pkt 1a lit. c)) wynika z nowelizacji ustawy ooś obowiązującej od 04.09.2015 r.

„Wymogu uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nie stosuje się w przypadku zmiany:

1) decyzji, o których mowa w ust. 1, polegających na:

a) ustaleniu lub zmianie formy lub wielkości zabezpieczenia roszczeń mogących powstać wskutek wykonywania działalności objętej decyzją,

b) zmianie danych wnioskodawcy”.

Powyższy zapis oznaczał, że wszystkie inne (niż wymienione powyżej) zmiany decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 ustawy OOŚ (w tym pozwolenia na budowę) wymagały (ponownego) uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Zatem zmiany dotyczące lokalizacji (działek) przedsięwzięcia, jego kubatury, długości, szerokości i inne, wymagały uzyskania (często ponownie) DŚU.

Przeprowadzenie **postępowania w sprawie zmiany uzyskanej już DŚU następuje, zgodnie z art. 87 ustawy OOŚ, na zasadach takich samych jak wydanie nowej DŚU, co oznacza, że procedura musi obejmować wszystkie etapy jakie obowiązują przy wydawaniu nowej DŚU.** Zgodę na zmianę DŚU wyraża jedynie wnioskujący o tę zmianę.

Skutkiem uzyskania decyzji zmieniającej wydaną już DŚU jest konieczność **wznowienia wydanych wcześniej „decyzji następnych”** na podstawie art. 145§ 8 KPA. Skutkiem wydania nowej DŚU jest konieczność wznowienia wydanych wcześniej „decyzji następnych” na podstawie art. 145§ 8 KPA bądź uzyskania nowych „decyzji następnych” (np. w przypadku gdy uzyskanie nowej DŚU wiązało się z zajęciem pod przedsięwzięcie działek nieujętych dotychczas w wydanych zezwoleniach z art. 72 ust. 1 i 1a ustawy OOŚ).

5.3. „Decyzje następne”

„Decyzje następne” to decyzje wymienione w art. 72 ust. 1 i 1a ustawy OOŚ, umożliwiające podjęcie konkretnych prac inwestycyjnych. W związku z tym, że DŚU stanowi pierwszą z decyzji uzyskiwanych na potrzeby procesu inwestycyjnego, „decyzje następne” w swoich rozstrzygnięciach i uzasadnieniach powinny brać pod uwagę ustalenia poczynione w postępowaniu zakończonym wydaniem DŚU, zarówno tych po przeprowadzeniu OOŚ dla przedsięwzięcia jak i bez przeprowadzania OOŚ.

Jedną z podstawowych zasad jest **obowiązek zachowania prawidłowej chronologii decyzji uzyskiwanych w procesie inwestycyjnym.** Jeśli decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (wzigt) została wydana przed 15.11.2008 r. wówczas kolejność wzigt i DŚU nie ma znaczenia, jednak **od 15.11.2008 r.** obowiązuje następująca kolejność: **DŚU, następnie wzigt, w dalszej kolejności PnB/ ZRID.**

Uwagi wymaga również zapis art. 29 ust. 3 Prawa budowlanego stwierdzający, że **w przypadku przeprowadzenia OOŚ dla przedsięwzięcia lub OOŚ na Natura 2000 dla przedsięwzięcia wymagającego jedynie zgłoszenia prac budowlanych, zamierzenie to wymaga uzyskania pozwolenia na budowę.**

Schematy przedstawiające chronologię uzyskiwania poszczególnych decyzji procesu inwestycyjnego stanowią załączniki nr 6 i 7 do Wytycznych.

6. Dodatkowe aspekty środowiskowe w procedurach OOŚ wynikające z obowiązku spełnienia wytycznych Komisji Europejskiej

6.1. Zmiany klimatu i adaptacji do tych zmian w procedurach OOŚ

6.1.1. Podstawy prawne polityki klimatycznej

Komisja Europejska opublikowała 1 kwietnia 2009 r. *Białą Księgę: Adaptacja do zmian klimatu: Europejskie ramy działania* (COM(2009)147), w której określiła zakres działania UE na lata 2009 – 2012, m.in. w zakresie przygotowania unijnej strategii adaptacji do zmian klimatu. Strategia adaptacji do zmian klimatu została ostatecznie opublikowana przez Komisję Europejską w kwietniu 2013 r. (COM(2013) 216). Rząd RP przyjął stanowisko w sprawie Białej Księgi 19 marca 2010 r. decyzją o potrzebie opracowania strategii adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu⁷.

Tym samym najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym w zakresie zmian klimatu i adaptacji do tych zmian stał się, przyjęty dnia 29 października 2013 r. przez Radę Ministrów, **Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020)**. Głównym celem, jaki ma być zrealizowany w ramach SPA2020 w Polsce, jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Dla osiągnięcia tego celu przyjęto zarówno działania legislacyjne, organizacyjne, jak i informacyjne oraz prowadzenie stosownych badań naukowych i tworzenie programów badawczych. W SPA 2020, na podstawie scenariuszy zmian klimatu, zdefiniowano jako najbardziej wrażliwe na zmiany klimatu następujące sektory: gospodarki wodnej, rolnictwa, leśnictwa, różnorodności biologicznej i obszarów prawnie chronionych, zdrowia, energetyki, budownictwa, transportu, obszarów górskich, strefę wybrzeża, gospodarkę przestrzenną i obszarów zurbanizowanych oraz zdrowia. Przyjęta Strategia stawia na uczestnictwo podmiotów państwowych i prywatnych w osiągnięciu celu dokumentu. Dla podmiotów publicznych założono uczestnictwo tych podmiotów na każdym szczeblu (centralnym, wojewódzkim i lokalnym). W SPA 2020 szczególną uwagę zwrócono na rolę miast jako głównych ośrodków, w których dochodzi do kumulacji niekorzystnych skutków zmian klimatu, a co za tym idzie – na potrzebę uwzględniania

⁷ Źródło: www.klimada.mos.gov.pl

adaptacji do zmian klimatu w programowaniu działań rozwojowych, np. poprzez opracowanie miejskich planów adaptacji (szczególnie dla największych miast w kraju).

6.1.2. Zagadnienia zmian klimatu w procedurach OOŚ

Na konieczność uwzględniania zmian klimatu w ramach procedur OOŚ bezpośrednio wskazują przepisy obowiązujących aktów prawnych:

- Dyrektywy 2011/92/UE (dyrektywy OOŚ), w art. 3:
„ocena oddziaływania na środowisko określa, opisuje i ocenia we właściwy sposób dla każdego indywidualnego przypadku i zgodnie z art. 4-12, bezpośrednie i pośrednie skutki przedsięwzięcia dla następujących elementów:
 - a) istot ludzkich, fauny i flory;*
 - b) gleby, wód, powietrza, **klimatu** i krajobrazu;*
 - c) dóbr materialnych i dziedzictwa kultury;*
 - d) oddziaływania między elementami, o których mowa w lit. a), b) i c).***
- ustawy OOŚ:
w jej art. 51 ust. 2 pkt 2 lit. e (zakres prognozy OOŚ):
„Prognoza oddziaływania na środowisko: (...) określa, analizuje i ocenia: (...) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
 - różnorodność biologiczną,*
 - ludzi,*
 - zwierzęta,*
 - rośliny,*
 - wodę,*
 - powietrze,*
 - powierzchnię ziemi,*
 - krajobraz,*
 - **klimat,***
 - zasoby naturalne,*
 - zabytki,*
 - dobra materialne,*
 - **z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;**”*oraz w jej art. 66 ust. 1 pkt 7 (zakres raportu OOŚ):

„Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać: (...)

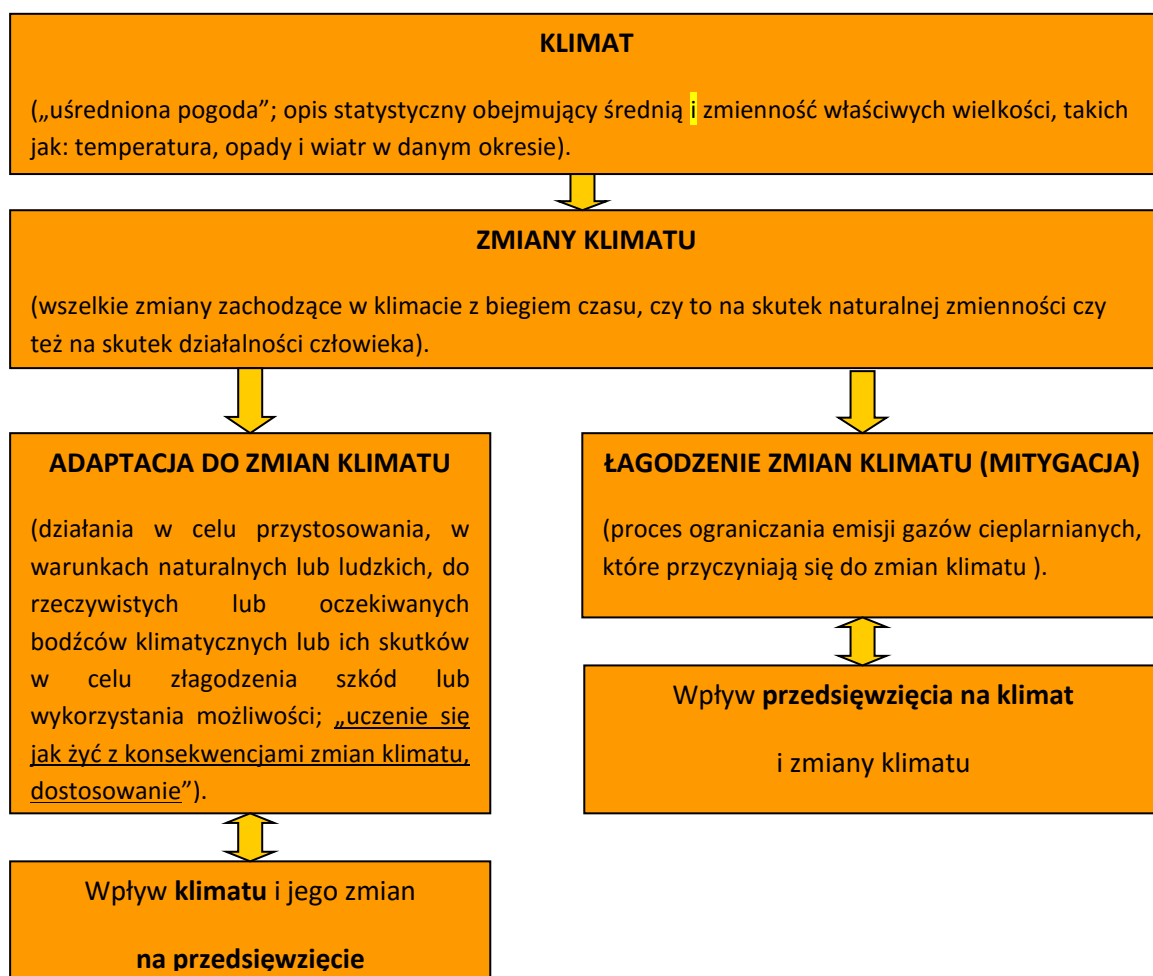
7) uzasadnienie proponowanego przez wnioskodawcę wariantu, ze wskazaniem jego oddziaływania na środowisko, w szczególności na:

- a) ludzi, rośliny, zwierzęta, grzyby i siedliska przyrodnicze, wodę i powietrze,
- b) powierzchnię ziemi, z uwzględnieniem ruchów masowych ziemi, klimat i krajobraz,
- c) dobra materialne,
- d) zabytki i krajobraz kulturowy, objęte istniejącą dokumentacją, w szczególności rejestrem lub ewidencją zabytków,
- e) wzajemne oddziaływanie między elementami, o których mowa w lit. a-d,
- f) bezpieczeństwo ruchu drogowego w przypadku drogi w transeuropejskiej sieci drogowej”.

Zagadnienia zmian klimatu są również obecne (choć nie bezpośrednio) podczas analizowania oddziaływań przedsięwzięć na poszczególne elementy środowiska, np. w:

- opisie stanu jakości powietrza,
- opisie oddziaływań mogących wpływać na pogorszenie istniejącego stanu elementów środowiska;
- opisie uciążliwości występujących dla ludzi;
- opisie planowanej do zastosowania technologii, urządzeń, maszyn, materiałów.

Analiza dotycząca zmian klimatu na poziomie przedsięwzięcia powinna zostać przeprowadzona w dwie strony, tzn. że powinna przedstawiać ustalenia dotyczące wpływu planowanego przedsięwzięcia na klimat i jego zmiany (mitygacja, czyli łagodzenie przez przedsięwzięcie zmian klimatu) oraz wpływu klimatu i jego zmian na przedsięwzięcie (adaptacja przedsięwzięcia do zmian klimatu). Sposób pojmowania zagadnień związanych ze zmianami klimatu przedstawia schematycznie poniższy rysunek:

Za główne **problemy związane z mityzacją (łagodzeniem zmian klimatu)** uznano:

- bezpośrednie emisje gazów cieplarnianych związane z przedsięwzięciem a powodowane m.in.:
 - jego budową (realizacją), eksploatacją oraz ewentualną likwidacją przedsięwzięcia;
 - wyłączeniem z użytkowania gruntów lub zmianami sposobu użytkowania gruntów na potrzeby przedsięwzięcia, w tym zmniejszeniem powierzchni leśnej;
- pośrednie emisje gazów cieplarnianych związane z przedsięwzięciem a powodowane m.in.:
 - większym zapotrzebowaniem na energię;
 - działaniami towarzyszącymi przedsięwzięciu;
 - infrastrukturą bezpośrednio związaną z przedsięwzięciem (transport, gospodarka odpadami, produkcja materiałów);
 - usuwaniem / przekształcaniem siedlisk zapewniających sekwestrację⁸ dwutlenku (np. mokradła, powierzchni leśnych).

⁸ Sekwestracja - proces polegający na oddzieleniu i wychwyceniu [dwutlenku węgla](#) z bardziej złożonych chemicznie substancji w celu ograniczenia jego emisji do atmosfery.

Natomiast jako główne **problemy związane z adaptacją przedsięwzięcia do zmian klimatu** uznano:

- fale upałów (wpływ fal upałów na przedsięwzięcie, w tym ich oddziaływanie na zdrowie i życie ludzi, szkody dla zbiorów, pożary lasów);
- susze (wpływ susz na przedsięwzięcie, w tym m.in. mniejsza dostępność i gorsza jakość wody, zwiększone zapotrzebowanie na wodę w tym okresie);
- ekstremalne opady, zalewanie przez rzeki i gwałtowne powodzie;
- burze i silne wiatry (w tym m.in. zniszczenia infrastruktury, budynków, pól i lasów);
- osuwiska (zagrożenie osuwania się mas ziemnych i związane z tym ewentualne uszkodzenia infrastruktury, budynków);
- podnoszący się poziom morza, spiętrzenia fal, erozja wybrzeża i intruzja wód zasolonych;
- fale chłodu, szkody wywołane zamarzaniem i odmarzaniem (przede wszystkim wpływ na infrastrukturę).

Problemy dotyczące łagodzenia oraz adaptacji do zmian klimatu muszą zostać przeanalizowane w ramach procedur OOŚ, szczególnie tych przeprowadzanych dla pojedynczych przedsięwzięć. Największe znaczenie ma w tym przypadku **przygotowanie odpowiedniej jakości dokumentacji na potrzeby przeprowadzenia procedury OOŚ (KIP, raport OOŚ).** Odpowiednia szczegółowość danych już na wstępnym etapie postępowania umożliwi bowiem właściwym organom ochrony środowiska stwierdzenie jaki wpływ ma planowane przedsięwzięcie na zmiany klimatu oraz czy inwestycja nie jest zagrożona zjawiskami wynikającymi z tego klimatu.

Propozycję przykładowych zagadnień szczegółowych dotyczących problemu adaptacji i łagodzenia zmian klimatu, które mogą okazać się przydatne na etapie screeningu oraz ustalania zakresu raportu OOŚ, zamieszczono w załączniku nr 8 do Wytycznych.

6.2. Analiza wpływu planowanego przedsięwzięcia na cele środowiskowe ustalone w Ramowej Dyrektywie Wodnej

6.2.1. Podstawy prawne dla polityki gospodarowania zasobami wodnymi

Podstawową dyrektywą odnoszącą się do zasad gospodarowania poszczególnymi rodzajami wód (podziemnymi i powierzchniowymi: śródlądowymi, przejściowymi i przybrzeżnymi) jest **Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW) obowiązująca od 22 grudnia 2000 r.** RDW ma bardzo szerokie zastosowanie, nie odnosi się tylko do samych zbiorników wodnych ale również do ekosystemów lądowych zależnych od wód (np. terenów podmokłych, w tym roślin i zwierząt tam żyjących i zależnych od warunków wodnych). W dyrektywie zwrócono także uwagę na konieczność ochrony tych obszarów występowania wód, które są wykorzystywane na potrzeby zaopatrzenia ludzi i gospodarki w wodę oraz służą celom rekreacyjnym (kąpieliska, akweny pod uprawianie sportów wodnych).

Nadrzędnym celem RDW jest osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód do 2015 r., co ma służyć m.in.:

- zaspokojeniu zapotrzebowania na wodę dla ludności, rolnictwa i przemysłu;
- promowaniu zrównoważonego korzystania z wód;
- ochronie wód i ekosystemów zależnych od wód pozostających w dobrym stanie;
- poprawie jakości wód i stanu ekosystemów zdegradowanych działalnością człowieka;
- zmniejszeniu zanieczyszczenia wód podziemnych;
- zmniejszeniu skutków powodzi i suszy.

RDW wprowadza wymóg, aby **gospodarowanie wodami odbywało się w sposób zaplanowany, w ramach powtarzalnych 6-letnich cykli planistycznych, a sposób gospodarowania zasobami wodnymi był przedstawiony w dokumencie strategicznym – planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza (PGW)**. Gospodarka zasobami wód odbywać się ma poprzez **zarządzanie poszczególnymi zlewniami, które tworzą dorzecze, a nie obszar dorzecza**.

W związku z tym niezwykle ważne jest zapoznanie się z podstawowymi definicjami RDW:

- **zlewnia** – to obszar lądu, z którego wszystkie spływy powierzchniowe odprowadzane są poprzez system strumieni, rzek i, gdzie stosowne, jezior, do określonego punktu w biegu cieku (zwykle do jeziora lub zbiegu rzek);
- **dorzecze** – to obszar lądu, z którego wszystkie spływy powierzchniowe odprowadzane są przez system strumieni, rzek i, gdzie stosowne, jezior, do morza poprzez pojedyncze ujście cieku, estuarium lub deltę;
- **obszar dorzecza** – to obszar lądu i morza składający się z jednego lub wielu sąsiadujących ze sobą dorzeczy wraz ze związanymi z nimi wodami podziemnymi i wodami przybrzeżnymi, określony na mocy art. 3 ust. 1 jako **jednostka główna dla gospodarowania wodami w dorzeczu**.

W obrębie obszaru dorzecza wyznacza się również **jednolite części wód (JCW)**, które stanowią **podstawowe jednostki dla analizowania i monitorowania stanu wód**. RDW rozróżnia, ze względu na to jakiego rodzaju wód dotyczą:

- **JCW podziemnych** – to określona objętość wód podziemnych w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych;
- **JCW powierzchniowych** – to osobne i znaczące elementy wód powierzchniowych, do których należą między innymi:
 - jeziora i inne zbiorniki naturalne,
 - sztuczne zbiorniki wodne,
 - strugi, strumienie, potoki, rzeki, kanały lub ich części,
 - morskie wody wewnętrzne,
 - wody przejściowe (w Polsce – 5 JCW),
 - wody przybrzeżne (w Polsce – 6 JCW);

oraz ze względu na stopień przekształcenia konkretnej JCW (podziemnej / powierzchniowej), następujące ich rodzaje:

- naturalne części wód;
- silnie zmienione części wód;
- sztuczne części wód.

Dyrektywa wprowadza również pojęcie **obszarów chronionych**, przy czym pojęcie to ma bardzo szerokie znaczenie (nie tylko obszary chronione przyrodniczo). Zgodnie z RDW przez obszary chronione rozumie się:

- JCW powierzchniowych i podziemnych wykorzystywane do poboru wody do spożycia przez ludzi dostarczające średnio więcej niż 10 m³ wody/dobę lub służące więcej niż 50 osobom;
- JCW powierzchniowych i podziemnych przewidywane do takich celów w przyszłości;
- obszary przeznaczone do ochrony gatunków wodnych o znaczeniu ekonomicznym;
- JCW przeznaczone do celów rekreacyjnych (w tym kąpieliska);
- obszary wrażliwe na substancje biogenne (w tym dostarczane do środowiska w trakcie zrzutu ścieków);
- obszary przeznaczone do ochrony siedlisk i gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie (w tym obszary „siedliskowe i „ptasie”).

W stosunku do wód powierzchniowych i podziemnych oraz obszarów chronionych, RDW określa tzw. **cele środowiskowe (art. 4 RDW), które są uszczegółowieniem celu nadrzędnego**. W ramach wyznaczenia tych celów RDW określa, jak należy rozumieć osiągnięcie dobrego stanu poszczególnych rodzajów wód. **Podobnie jak dla celu nadrzędnego, cele te muszą zostać osiągnięte do końca 2015 r.**

Wody powierzchniowe naturalne:

dobry stan = dobry stan chemiczny + dobry stan ekologiczny⁹

Wody powierzchniowe silnie zmienione oraz sztuczne:

dobry stan = dobry stan chemiczny + dobry potencjał ekologiczny¹⁰

Wody podziemne:

dobry stan = dobry stan chemiczny + dobry stan ilościowy wody

Obszary chronione:

⁹ Stan ekologiczny kształtowany jest m.in. czynnikami biologicznymi (obecnymi w obrębie JCW reprezentatywnymi gatunkami fauny i flory)

¹⁰ W przypadku JCW silnie zmienionych i sztucznych, przyjmuje się, że dysponują one jedynie potencjałem w kierunku poprawy ich stanu, stąd przyjęte do stosowania sformułowanie.

**dobry stan = zgodność ze wszystkimi normami i celami dotyczącymi danego obszaru
(nie tylko wynikającymi z RDW ale również innych aktów prawnych).**

Dyrektywa przewiduje, w szczególnych przypadkach i po spełnieniu określonych warunków, odstępstwa (derogacje) od osiągnięcia do 2015 r. celów środowiskowych. Należy mieć na uwadze, że odstępstwa są możliwe do zastosowania jedynie w przypadku, gdy dotyczą problemów z komponentem ekologicznym (stanem / potencjałem ekologicznym) celu środowiskowego. **Dla problemów z niedotrzymaniem stanu chemicznego, odstępstwo nie może zostać udzielone.**

Zapisy RDW przewidują 4 rodzaje derogacji:

- czasowa (art. 4 ust. 4 RDW) – przesunięcie terminu osiągnięcia dobrego stanu JCW;
- zmniejszająca restrykcyjność osiągnięcia dobrego stanu JCW (art. 4 ust. 5 RDW);
- związana z wystąpieniem sił wyższych (art. 4 ust. 6 RDW);
- związana z wystąpieniem zmian w charakterystyce JCW powierzchniowych, zmianą poziomu wody w JCW podziemnych albo wystąpieniem nowych, zrównoważonych form działalności człowieka (art. 4 ust. 7 RDW).

Biorąc pod uwagę cel niniejszych Wytycznych najistotniejsze znaczenie ma **derogacja przewidziana art. 4 ust. 7 RDW możliwa do zastosowania w przypadku nowych, zrównoważonych form działalności człowieka (czyt. nowych przedsięwzięć planowanych przez beneficjentów do realizacji).** Stąd też poniżej zaprezentowano opis tylko tego przypadku odstępstwa.

Uzyskanie odstępstwa, zgodnie z art. 4 ust. 7 RDW, jest możliwe gdy **spełnione są łącznie nw. warunki:**

- inwestycja stanowi nadrzędny interes publiczny;
- realizacja inwestycji przyniesie dla środowiska oraz społeczeństwa pozytywne efekty, które związane są z ochroną zdrowia, utrzymaniem bezpieczeństwa i zrównoważonym rozwojem;
- osiągnięcie w wyniku realizacji inwestycji ww. efektów przeważa nad korzyściami utraconymi w związku z jej realizacją (np. utratą obszarów przeznaczonych pod określony typ zagospodarowania);
- zakładane do uzyskania w wyniku realizacji inwestycji pozytywne efekty, nie mogą zostać osiągnięte innymi sposobami z uwagi na nieproporcjonalne koszty finansowe lub negatywne uwarunkowania wykonalności technicznej;
- podjęto wszelkie praktyczne kroki, aby ograniczyć niekorzystny wpływ oddziaływań planowanej inwestycji na stan JCW (m.in. poprzez rozwiązania techniczne, organizacyjne);
- planowana do realizacji inwestycja, w tym przyczyny jej realizacji oddziaływania oraz powody udzielenia odstępstwa zostały szczegółowo opisane i określone w planie gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza, na którym ma być wykonywana ta inwestycja.

Dodatkowo konieczne jest wykazanie, że zastosowanie derogacji:

- nie będzie powodować utrudnienia w osiągnięciu celów środowiskowych dla innych JCW na obszarze tego samego dorzecza;
- jest zgodne z innymi przepisami prawa Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska;
- gwarantuje przynajmniej taki sam poziom bezpieczeństwa, jak obowiązujące przepisy Unii Europejskiej.

Transpozycję postanowień RDW do polskiego porządku prawnego rozpoczęto jeszcze przed wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej poprzez przyjęcie w dniu 18 lipca 2001 r. ustawy **Prawo wodne** (obowiązującej od 1 stycznia 2002 r.) i aktów wykonawczych do tej ustawy. Niektóre zagadnienia związane z gospodarką wodną uregulowane zostały również w ustawach o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz Prawie ochrony środowiska.

Implementacja ustaleń RDW była w późniejszym okresie dokonywana jeszcze kilkakrotnie poprzez zmianę ustawy Prawo wodne (zmiana ustawy z 3 czerwca 2005 r. oraz z dnia 5 stycznia 2011 r.). W nowelizacji Prawa wodnego z 2011 r. zostały m. in. wprowadzone **zapisy o warunkach stosowania odstępstw dla osiągnięcia celów środowiskowych do 2015 r. dla nowych form działalności człowieka (art. 38j Prawa wodnego)**.

Wymagane art. 13 RDW **plany gospodarowania wodami (PGW)** dla wszystkich 10 obszarów dorzeczy występujących w granicach Polski, zostały zatwierdzone przez Radę Ministrów w lutym 2011 r.¹¹ Dokumentem uzupełniającym do PGW był Program wodno – środowiskowy kraju (PW-ŚK), w którym zamieszczono wykaz podstawowych i dodatkowych działań niezbędnych do osiągnięcia dobrego stanu poszczególnych rodzajów wód. W chwili obecnej trwa **przegląd i aktualizacja PW-ŚK oraz PGW. Przyjęty termin zakończenia prac aktualizacyjnych nad tymi dokumentami to grudzień 2015 r.**

W związku z dalszymi zastrzeżeniami Komisji Europejskiej wyrażonymi do zakresu i sposobu wdrażania na poziomie krajowym ustaleń RDW, w tym do zakresu ujęcia w opracowanych PGW poszczególnych zagadnień, proces nowelizacji Prawa wodnego i pozostałych ustaw regulujących zagadnienia gospodarki wodnej w Polsce nadal trwa.

W celu zapewnienia właściwej ochrony istniejących w Polsce zasobów wodnych, szczególnie w odniesieniu do realizowanych i planowanych do realizacji inwestycji, Polska po uzgodnieniach z Komisją Europejską zaproponowała **opracowanie strategicznych dokumentów przejściowych (Masterplanów dla obszarów dorzeczy: Wisły i Odry). Dokumenty te Rada Ministrów przyjęła w sierpniu 2014 r. i będą one obowiązywać do czasu zatwierdzenia zaktualizowanych PGW dla tych obszarów dorzeczy.**

W Masterplanach opisano aktualny stan obszarów dorzeczy, zidentyfikowano główne problemy gospodarki wodnej oraz wynikające z nich potrzeby i priorytety strategiczne, a także przeanalizowano wpływ zgłoszonych przez inwestorów przedsięwzięć realizowanych w okresie 2007 – 2013

¹¹ PGW dla obszaru Dorzecza Wisły został opublikowany w Monitorze Polskim z 2011 r. Nr 49 poz. 549.

i planowanych do realizacji w perspektywie 2014-2020 (zarówno planowanych do dofinansowanych ze środków UE, jak i nieprzewidzianych do takiego wsparcia), w tym zasadność zastosowania derogacji wynikającej z art. 4 ust. 7 RDW. Podstawą dokonania oceny wpływu zgłoszonych przedsięwzięć na środowisko wodne było przedłożenie przez inwestora dokumentacji o odpowiednim poziomie szczegółowości. W końcowej części Masterplanu zaprezentowano ścieżki postępowania dla inwestycji, dla których stwierdzono, że mogą wpłynąć negatywnie na osiągnięcie celów środowiskowych.

Szczegółowe informacje dotyczące kwestii wdrażania RDW w Polsce można znaleźć na stronie www.kzgw.gov.pl oraz www.rdw.org.pl.

6.2.2. Zagadnienia gospodarowania zasobami wodnymi w procedurach OOS dla przedsięwzięć

Nowelizacja Prawa wodnego z 2011 r. wprowadziła istotną zmianę do przepisów ustawy OOS, a odnoszącą się do wymogów RDW, poprzez wprowadzenie w art. 81 ust. 3 zapisów:

„jeżeli z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika, że przedsięwzięcie może spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych zawartych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach odmawia zgody na realizację przedsięwzięcia, o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 38j ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne”

Oznacza to, że właściwy do wydania DŚU organ, zobowiązany jest do przeanalizowania przed jej wydaniem, czy planowane przedsięwzięcie nie będzie powodować nieosiągnięcia celów środowiskowych JCW. W przypadku stwierdzenia takiej możliwości, rozpatruje dodatkowo wypełnianie przez przedsięwzięcie warunków uprawniających do zastosowania odstępstwa zgodnie z art. 38j Prawa wodnego.

Jeśli analiza przesłanek derogacyjnych wypadnie negatywnie, beneficjent powinien zastanowić się nad takimi rozwiązaniami, które umożliwią ich spełnienie (np. przeanalizowanie odmiennych wariantów technologicznych).

W celu poprawnego przeprowadzenia analizy w zakresie wpływu zamierzenia na osiągnięcie celów środowiskowych ustalonych dla JCW przepisami RDW, organ prowadzący postępowanie musi posiadać wiarygodne dane na ten temat. Dane te powinny zostać przedstawione przez inwestora wraz z dokumentami niezbędnymi do przeprowadzenia sprawy (np. **KIP, raportem OOS**) i zawierać przynajmniej informacje o:

- lokalizacji przedsięwzięcia w odniesieniu do ustalonych JCW powierzchniowych i podziemnych oraz obszarów chronionych w rozumieniu RDW;
- aktualnym stanie JCW powierzchniowych i podziemnych oraz rodzajach i stanie obszarów chronionych;

- uwarunkowaniach środowiskowych miejsca realizacji przedsięwzięcia i jego sąsiedztwa, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska przyrodniczego (wskazane jest przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej);
- wariantach, których opis będzie również obejmował możliwy stopień ich oddziaływań na JCW oraz obszary chronione. W stosunku do wariantu wybranego do realizacji również należy odnieść do tej kwestii;
- technologii wykonywania prac, ich harmonogramie oraz przewidzianych rozwiązaniach technicznych;
- oddziaływaniach związanych z poszczególnymi etapami przedsięwzięcia, w tym oddziaływaniach mogących negatywnie wpływać na stan JCW oraz obszarów chronionych;
- przewidzianych do zastosowania środków minimalizujących;
- przeanalizowaniu przedsięwzięcia w przyjętym Masterplanie bądź zgłoszeniu / zamiarze zgłoszenia przedsięwzięcia do aktualizacji PGW.

Przy przygotowywaniu dokumentów niezbędnych do oceny oddziaływania inwestycji na osiągnięcie celów środowiskowych ustalonych dla JCW przepisami RDW zaleca się korzystanie z zapisów *Podręcznika wdrażania projektu – Wytycznych do realizacji obiektów małej retencji w Nadleśnictwach „Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych”*.

Organ prowadzący postępowanie, po zapoznaniu się z informacjami dostarczonymi przez inwestora, powinien przedstawić swoje stanowisko w tej sprawie. **W postanowieniu stwierdzającym obowiązek / brak obowiązku przeprowadzenia OOS dla przedsięwzięć oraz wydawanej DŚU, organ właściwy do ich wydania powinien umieścić informacje, czy:**

- przedsięwzięcie może spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych ustanowionych dla JCW (zarówno powierzchniowych jak i podziemnych) oraz dla obszarów chronionych;
- konieczne jest zastosowanie odstępstwa dla celów środowiskowych ustanowionych dla JCW;
- w przypadku zasadności odstępstwa, spełniono wszystkie warunki umożliwiające odstępstwo.

W przypadku skorzystania z derogacji obejmującej realizację nowych przedsięwzięć, należy stosowne informację nt. przedsięwzięcia, dla którego ma ona zastosowanie, przedstawić Prezesowi Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej do ujęcia w kolejnej aktualizacji PGW. Informacja taka jest przedkładana przez podmiot planujący jego realizację (inwestora) i powinna zawierać:

- opis, lokalizację i termin realizacji przedsięwzięcia;
- podstawowe dane o JCW powierzchniowych i podziemnych, na które planowane przedsięwzięcie może oddziaływać;
- podsumowanie oceny wpływu przedsięwzięcia na osiągnięcie celów środowiskowych JCW ustalonych w PGW;

- rodzaj i uzasadnienie koniecznego do zastosowania odstępstwa. Uzasadnienie powinno się opierać o warunki derogacyjne konieczne do wypełnienia i wskazane w art. 38 j Prawa wodnego.

Równocześnie należy pamiętać, że **każda inwestycja związana ze zmianą charakterystyki fizycznej (zmianą hydromorfologiczną) JCW wymaga zgłoszenia do KZGW podczas aktualizacji PGW.**

6.2.3. Zgłoszenie zamiaru prowadzenia działań i decyzja o warunkach prowadzenia działań z zakresu gospodarki wodnej do regionalnego dyrektora ochrony środowiska

Biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia właściwego stanu jakościowego i ilościowego wód oraz ekosystemów zależnych od wód, w tym także obszarów chronionych przyrodniczo, należy mieć na uwadze obowiązek wynikający z art. 118 ustawy *Prawo wodne*.

Powyższy przepis nakłada wymóg zgłoszenia regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska niektórych rodzajów zadań ingerujących w wody. Zgłoszeniu takiemu podlegają prace wykonywane:

- w granicach parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo – krajobrazowych;
- w obrębach ochronnych wyznaczonych na podstawie ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o *rybactwie śródlądowym*,
- w obrębie cieków naturalnych (również jeśli nie znajdują się w granicach ww. obszarów).

Obowiązek zgłoszenia dotyczy nw. działań:

- wykaszania roślin z dna oraz brzegów śródlądowych wód powierzchniowych (z wyjątkiem prac zaplanowanych do wykonania w terminie 15 sierpnia – koniec lutego),
- usuwania roślin pływających i korzeniących się w dnie śródlądowych wód powierzchniowych (z wyjątkiem prac zaplanowanych do wykonania w terminie 15 sierpnia – koniec lutego, poza obszarami Natura 2000, w których przedmiotem ochrony jest siedlisko przyrodnicze nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników),
- usuwania drzew i krzewów porastających dno oraz brzegi śródlądowych wód powierzchniowych (z wyjątkiem tych drzew i krzewów, których wiek nie przekracza 10 lat oraz drzew i krzewów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią usuwanych zgodnie ze stosowną decyzją),
- usuwania z śródlądowych wód powierzchniowych naturalnych oraz wynikających z działalności człowieka przeszkód;
- zasypywania wyrw w brzegach i dnie śródlądowych wód powierzchniowych oraz przez ich zabudowę biologiczną (z wyjątkiem tych realizowanych w terminie 2 lat od momentu ich powstania),
- usuwanie namulów i rumoszu,
- rozbiórki lub modyfikacji tam bobrowych oraz zasypywania nor bobrów w brzegach śródlądowych wód powierzchniowych (z wyjątkiem prac tego typu prowadzonych

- zgodnie z zezwoleniem udzielającym odstępstw w stosunku do zakazów ustanowionych dla chronionych gatunków lub stosownym zarządzeniem RDOŚ),
- melioracji wodnych,
 - wydobywania z wód kamienia, żwiru, piasku i innych materiałów, w ramach szczególnego korzystania z wód,
 - innych niż ww. działań obejmujących roboty ziemne mogące zmienić warunki wodne lub wodno – glebowe.

Nie ma obowiązku zgłoszenia planowanych działań do RDOŚ w przypadku kiedy działania te zostały ocenione w ramach oceny oddziaływania na środowisko prowadzonej w toku postępowania o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach i uzgodniono dla nich z RDOŚ warunki realizacji.

Wniosek o zgłoszenie prowadzenia działań należy złożyć przed uzyskaniem pozwolenia na budowę, pozwolenia wodnoprawnego lub pozwolenia na realizację inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych, a jeśli nie jest wymagane uzyskanie żadnej z ww. decyzji, to przed rozpoczęciem wykonywania działań. Zakres informacji przedkładanych w zgłoszeniu precyzuje art. 118 ust. 2 i 3 ustawy o ochronie przyrody.

Działania można rozpocząć, jeśli w terminie 30 dni od daty doręczenia zgłoszenia do RDOŚ, organ ten nie wniesie, w drodze decyzji, sprzeciwu do zaplanowanych prac. Termin graniczny, do którego prace muszą zostać wykonane, wynosi 2 lata od daty wskazanej przez inwestora w zgłoszeniu jako data rozpoczęcia działań.

RDOŚ, po przeanalizowaniu informacji przekazanych w zgłoszeniu (m.in. zakresu, sposobu wykonania prac, lokalizacji i harmonogramu) może wniesić sprzeciw dla wykonania działań i zobowiązać inwestora do uzyskania **decyzji o warunkach prowadzenia działań**. Podstawą do takiego stanowiska jest dla RDOŚ uznanie, że działania mogą:

- naruszać przepisy obowiązujące dla parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo – krajobrazowych lub obrębów ochronnych wyznaczonych na podstawie ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. *o rybactwie śródlądowym*;
- spowodować pogorszenie stanu środowiska, a w szczególności negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszarów chronionych, naruszać obowiązujące w nich zakazy lub znacząco negatywnie oddziaływać na siedliska przyrodnicze, chronione gatunki roślin, zwierząt lub grzybów bądź ich siedliska.

RDOŚ może również w ramach wydawanej decyzji o sprzeciwie dla działań objętych zgłoszeniem, stwierdzić obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 i nałożyć na inwestora obowiązek przedstawienia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na obszary sieci. Wówczas to ocena oddziaływania na obszar Natura 2000 ma miejsce w ramach uzyskiwania decyzji o warunkach na prowadzenie działań.

Organem właściwym do wydania decyzji o warunkach prowadzenia działań jest właściwy terytorialnie RDOŚ. Decyzja ta, podobnie jak w przypadku zgłoszenia dla planowanych działań, musi zostać uzyskana jeszcze przed uzyskaniem pozwolenia na budowę, pozwolenia wodnoprawnego lub pozwolenia na realizację inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych, a jeśli nie jest wymagane uzyskanie żadnej z ww. decyzji, to przed rozpoczęciem wykonywania działań.

W decyzji o warunkach prowadzenia działań organ precyzyjnie określa:

- miejsce prowadzenia działań,
- rodzaj, zakres i sposób ich prowadzenia,
- warunki ich prowadzenia uwzględniające ochronę cennych wartości przyrodniczych, działania zapobiegawcze i minimalizujące negatywny wpływ działań na przyrodę,
- termin prowadzenia działań.

W związku z powyższym wnioskodawca każdorazowo, na etapie przygotowywania inwestycji, powinien upewnić się czy zakres zaplanowanych przez niego prac nie obejmuje działań mogących negatywnie wpływać na zasoby wodne, a przez to i na obszary chronione przyrodniczo i gatunki objęte ochroną prawną. W razie podejrzenia wystąpienia ryzyka negatywnego oddziaływania na te elementy środowiska, powinien niezwłocznie zgłosić prace do właściwego RDOŚ.

6.3. Ochrona gatunkowa

Zgodnie z art. 46 ustawy o ochronie przyrody, ochrona gatunkowa **obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów**. Taka forma ochrony ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej. Regulacje dotyczące chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów ustalone są w rozporządzeniach Ministra Środowiska, gdzie określono jakie gatunki podlegają ochronie i w jakim zakresie (ochrona ścisła bądź częściowa) a także jakie obowiązują w stosunku do nich zakazy.

Przeanalizowanie wpływu planowanego przedsięwzięcia na okazy chronionych gatunków oraz ich siedliska i stanowiska powinno mieć miejsce na jak najwcześniejszym etapie przygotowywania inwestycji. Stwierdzenie możliwości negatywnego wpływu zamierzenia na osobniki tych gatunków i miejsca ich występowania może bowiem spowodować konieczność wprowadzenia zmian do harmonogramu inwestycji, a **w przypadku czynności zakazanych wobec gatunków chronionych wiązać się także z obowiązkiem uzyskania zezwolenia na odstąpienia od zakazów ustalonych w stosunku do gatunków chronionych**, na podstawie art. 56 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. (Dz. U. 2009 Nr 51, poz. 1220 ze zm.), wydawanego odpowiednio przez RDOŚ lub GDOŚ.

W związku z tym już na etapie procedury OOŚ inwestor powinien przedstawić organowi w KIP / raporcie OOŚ informacje o czynnościach, które mogą mieć negatywny wpływ na osobniki gatunków chronionych, a mianowicie dane o:

- planowanej do usunięcia liczbie drzew i planowanej do usunięcia powierzchni krzewów, lokalizacji miejsca wycinki oraz obecności w obrębie zieleni okazów gatunków chronionych (szczególnie owadów, ptaków, porostów);
- uzyskanym zezwoleniu na odstępstwo od zakazów ustalonych dla gatunków chronionych (jeśli zostało już wydane);
- oddziaływaniach związanych z poszczególnymi etapami przedsięwzięcia, mogących negatywnie wpływać na gatunki chronione, w tym okresie prowadzenia i charakterze prac, szczególnie, jeśli zakłada się prace remontowe czy termomodernizacyjne;
- planowanych do zastosowania rozwiązań zapobiegających i minimalizujących negatywny wpływ inwestycji na gatunki chronione.

Rzetelnie przeprowadzona ocena w zakresie wpływu planowanego przedsięwzięcia na okazy gatunków chronionych roślin, zwierząt i grzybów, ich siedliska i stanowiska pozwoli inwestorowi w późniejszym czasie bezpiecznie je zrealizować eliminując ryzyko dokonania szkód w środowisku i ewentualnego zwrotu dofinansowania ze środków RPO WP 2014-2020.

7. Załączniki:

- Załącznik 1 – schemat przebiegu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ);
- Załącznik 2 – schemat przebiegu oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć zawsze znacząco oddziałujących na środowisko (tzw. I grupa);
- Załącznik 3 – schemat przebiegu oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (tzw. II grupa);
- Załącznik 4 – schemat przebiegu ponownej oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć;
- Załącznik 5 – schemat przebiegu oceny oddziaływania na obszar Natura 2000;
- Załącznik 6 – schemat etapów procesu inwestycyjnego dla przedsięwzięcia, bez obowiązującego MPZP;
- Załącznik 7 – schemat etapów procesu inwestycyjnego dla przedsięwzięcia, z obowiązującym MPZP;
- Załącznik 8 – propozycja zakresu analizy zagadnień związanych z łagodzeniem i adaptacją do zmian klimatu.